

SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK OKTATÁSÜGYE

A SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK TANÁRAI ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
HIVATALOS LAPJA ÉS SZAKFOLYÓIRATA

FELELŐS SZERKESZTŐ:

GYÖRGYFY ÁKOS

A VAKSÁGÜGYI RÉSZ SZERKESZTŐJE:

KONRÁD GYÖRGY

BUDAPEST, 1938.

KIADJA: A SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK TANÁRAINAK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

Tartalom:

Györgyfy Ákos: Beköszöntő	49
Székesfehérvári ünnepi közgyűlésünk	50
A gyógypedagógiai intézmények új elnevezése	57
Örs: Nevelési vonatkozások a siketnéma-intézetek VI. osztályos természetrajzi anyagában	58
Az 1938-39. évi állami költségvetés	61
Meghívó a berlin-neuköllni siketnéma-intézet 150 éves jubileumára	63
Vegyes (Bárcezi dr. breslaueri és zürichi előadásai, a kecskeméti szakülés (Biró S.), az ápr. 22-i választmányi ülés, tanárayatás)	64
Könyv- és lapszemle: Magyar Nyelvvédő könyv. — Magyarosan. — A Beszéd (S. Sch. A.). Her- bert Weinert: Kampf den Sprachfehlern! (S. Sch. A.). — H. Meusser: Deutsche Zhan- Mund- und Kieferheilkunde (Sófalvy Róza). Otto von Essen: Archiv für Sprach- und Stimmheilkunde und Angewandte Phonetik (Sófalvy Róza).	70
Siketnéma-intézeteink életéből	73
Herodek Károly: Szegénygondozásba vett vakok jelen- legi helyzete	74
Hírek a vakok világából	81

Siketnémák és Vakok Tanárainak Orsz. Egyesülete.

Elnök: Szentgyörgyi Gusztáv kir. orsz. siketnéma-intézeti igazgató,
Vác. Távbeszélő: 16.

Örökös tb. elnökök: Herodek Károly, Klug Péter, Nagy Péter,
Schannen Péter és Völker József.

Társelnök: Vollmann János kir. orsz. vakintézeti igazgató, Buda-
pest, XIV., Ajtósi Dürer-sor 39.

Alelnökök: Wayán Ferenc siketnéma-intézeti igazgató, Sopron.
Berinza István vakintézeti tanár, Budapest, XIV., Ajtósi
Dürer-sor 39.

Titkár: Zsembai Ferenc siketnéma-intézeti tanár, Vác.

Jegyző: Biró Sándor siketnéma-intézeti tanár, Vác.

Pénztáros: Gáldy Andor vakintézeti tanár, Budapest, XIV., Ajtósi
Dürer-sor 39.

Ellenőr: Rédiger Károly siketnéma-int. tanár, Budapest.

Számvizsgálók: Fizáry Bódog, Magyar László, Ujvárosy József.

A kiadóhivatal vezetője: Györffy Pál siketnéma-intézeti tanár,
Budapest, VIII., Festetics-utca 3.

Ügyész: Schannen Béla dr. ügyvéd, Budapest, XIV., Thököly-út 114.

Beköszöntő.

Székesfehérvári közgyűlésünk határozatából, lapunk felelős szerkesztését átvettem. Ez alkalommal vázolom azt a munkatervet, mellyel ügyünket lapunk útján előbbre vinni, szolgálni óhajtom. Ez a munkaterv egyúttal körvonalozza azt a munkaterületet is, melyre igen tisztelt kartársaim, munkatársaim értékes működését kérem és várom.

1. A siketnémák szétválasztása oktathatóságuk, nevelhetőségük, foglalkoztathatóságuk mértéke szerint.

2. Az így elkülönített csoportok tanítási, nevelési és foglalkoztatási menetének módszeres felépítése.

3. A Bárczi-módszer ügyének minden vonatkozásban való állandó felszínen tartása.

4. A gyermeklélek-tanulmányozás korszerű módszereinek művelése, eredményeinek ismertetése.

5. Tankönyv irodalmunk életre keltése.

6. Hazai és külföldi szakférfiak értékes gyakorlati eljárásainak, módszereinek ismertetése.

7. Külföldi szaklapok hazai szakoktatás ügyünket tárgyaló közleményeinek ismertetése.

8. Tanárképző főiskolánk ügye.

9. Ifjú kartársaink helyzetének megoldása.

10. Státusunk erkölcsi és anyagi kérdései.

11. A gyógypedagógiai tanárság egy egyesületbe való tömörülése.

12. A siketnéma társadalom törekvéseinek támogatása.

Ezek a pontok jobbára a sikeügyi szerkesztés területére esnek. Mint felelős szerkesztő természetesen készséggel állok azok mellé a törekvések mellé is, melyeknek szaklapunk által való támogatása, szaklapunkban való megvitatásának szükségessége szakszempontról szerkesztő társamnak, a vak-sügyi rész szerkesztőjének elbírálása alá tartozik.

Györgyfy Ákos
felelős szerkesztő és a
sikeügyi rész szerkesztője.

Székesfehérvári ünnepi közgyűlésünk.

Évi rendes közgyűlésünket, hazafiúi kegyeletünk és a dicsőséges nemzeti mult iránt tartozó mélységes tiszteletünk jegyében, a Szent István jubiláris év alkalmából Székesfehérváron, Árpádházi királyaink ősi koronázó városában tartottuk meg 1938. május 7-én. Székesfehérvár minden hivatalos tényezője a legnagyobb készséggel volt segítségünkre, hogy közgyűlésünk külsőségeiben is méltó legyen az ünnepi esztendőhöz s első nagy királyunk áldó szellemének hódolat-teljes felidézéséhez.

Közgyűlés előtt Székesfehérvár hősi halottainak emlékműve előtt tisztelegtünk. Az egyesület koszorúját Wayán Ferenc alelnök, soproni igazgató helyezte az emlékműre lelkes szavak kíséretében.

„A Siketnémák és Vakok Tanárai Orsz. Egyesületének elnöksége nagy örömet szerzett tagjainak. Lehetővé tette, hogy ezévi közgyűlésünket Szent István városában tarthassuk meg. Boldogok vagyunk, hogy ide eljöhettünk.

A jubiláris esztendő minden varázsa vonzott minket ide. Vonzott minket a szentistváni gondolat: „a keresztény, nagy és kulturált Magyarország munkálásának szent hevélete”. — Idehozott minket Ottokár püspöknek itt élő és minden jó magyar lelket betöltő szelleme. — Ide kívánczokunk, hogy e nemes városnak történelmi emlékeit, sok szép látni-valóját csodálhassuk.

E szentévi zárandoklásunk első stációja Székesfehérvár hősi emlékműve. Mindenekelőtt itt, az ősi koronázó város legkülönbjei: halhatatlanjai előtt akarunk tisztelegni. Az emlékezés és a hála koszorúját kívánjuk lerakni azok előtt, akik a legnagyobb áldozatot hozták. — Mert mik a mi szenvedéseink, háború utáni nélkülözéseink az Ő mérhetetlen veszteségükhöz képest?! ... Ők mindenüket adták: az életüket! ... És mégsem panaszkodnak. — De némán gyülekezve itt vannak körülöttünk most is. Letekintenek reánk, figyelnek minket és számontartják, hogy mi is képesek vagyunk és leszünk-e az Ővékéhez hasonló önfeláldozásra.

Szemmel tartanak minket is, kedves Kartársak, és figyelik, hogy sikerül-e innen, Szent István királyunk városából is felráznunk a magyar társadalmat s rábírnunk arra, hogy az Ő, vagy az életbenmaradt bajtársaik fogyatékos érzékű gyermekének arcáról letörölje a legkeserűbb, a szerencsétlenségé szomorú tudatában hullatott könnyeket?!

Ha csak egy érző lelket is sikerül ügyünknek és a gondozásunkra bízott szerencsétlenek gyámolítására megnyernünk, ezek az átszellemült, komoran figyelő arcok itt feletünk fel fognak derülni, s le fogják esdeni mindnyájunk

munkájára, valamennyiünk könnyörületességére Szent István pártfogását és a jó Isten áldását.

*Felejthetetlen Bajtársak! Testvéreink! Legyetek ve-
lünk, hogy itt is jó munkát végezhesünk. Hogy mindenko-
ron és mindenütt a Ti szellemetekben dolgozhassunk szent
Hazánk javára!*

*Székesfehérvár Hősei! Legyen áldott a Ti dicső emlé-
ketek!*“

A közgyűlés színhelye a városháza pompás, történelmi hangulatú díszterme volt.

Jelen voltak Szentgyörgyi Gusztáv váci kir. orsz. siket-
némaintézeti igazgató elnöklése mellett Scheirich Antal nagy-
répóst, Potyondy Imre dr. pápai prelátus, szeminárium
rektor, Miller József pápai prelátus, kanonok, Jeszenszky
Lajos ezredes, Ágoston Béla dr. ezredorvos, szentgyörgyi
Czeke Lajos százados, Virágh Endre főhadnagy, L'Éplat-
tenier Imre dr. városi tanácsos, a város polgármesterének
képviselőjében, Balassa Brunó dr. székesfehérvári, Pintér
Jenő dr. budapesti, Tamedly Mihály dr. miskolci tanker. kir.
főigazgatók, Lauschmann Géza dr. várm. m. főjegyző, Ko-
vács Géza dr. tb. városi főjegyző, Barátossy Ferenc iroda-
tiszt, vitéz Láng István, a városi idegenforgalmi hivatal
vezetője, Szendrői István vm. számtiszt, Zugor Ernő városi
alszámvevő, Istenes Károlyné, Kéri Nándor, dr. Kreszkóné
Grabler Matild gyógyped. tanár, Schannen Péterné, Schan-
nen Miklós dr., Schannen Béla dr., Sifler Gizella középisk.
tanár, Czenthe Sarolta idegenforgalmi hiv. tisztviselő, Vathy
József és Véghelyi Gábor gyógyped. tanárok, javítóintézeti
családfők — mint vendégek. Klúg Péter kormányfőtanácsos,
ny. szakfelügyelő tb. elnök, Istenes Károly igazgató, tanul-
mányi felügyelő, Vollmann János igazgató, tanulmányi fel-
ügyelő, társelnök, Schannen Péter e. ig. tb. elnök, Wayán
Ferenc ig., Berinza István alelnökök, Zsembai Ferenc titkár,
Gáldy Andor pénztáros, Rédiger Károly ellenőr, Fizáry
Bódog, Györgyfy Ákos, Magyar László számvizsgálók, Kon-
rád György szerkesztő, Bíró Sándor kiadóhivatal-vezető,
továbbá Bács László, Bründl Ödön, Bors Vilmos, Cseres-
nyés Ferenc, Duráczky József, Farkas Mária, Füzesi Árpád,
Gogola Aladár, Góts Ottó, Hochrein Lajos, Krupa Pál, Lett
József, László Géza, Maár János, Pánczél Imre, Pető Ferenc,
Péter Antal, Sándor Lajos, Siposs Jenő, Schulmann Adolf,
Szalay Vilma, Szaucsek István, Szaucsekné Buzáth Aranka,
Szép József, Takács Gyula, Tamás Lajos, Ujvárosy József,
Záborszky Árpád, Zsemberi József, Zsenaty Dezső, Végh
Ferenc, Wolkóber János egyesületi tagok.

1. Szentgyörgyi Gusztáv elnök megnyitó beszédében
ékes szavakkal idézte jólési Cházár András emlékét, a siket-

némák, tanítása-nevelése érdekében végzett kezdeményező, áldást fakasztó munkálkodását. Felhívta a megjelentek figyelmét, hogy megnyilatkozásaikban Cházár András és Prohászka Ottokár szellemének magasztos nyomdokain járjanak. Az elhatározást kövesse az alkotó tett. Legyen egység a jó munkálásában. Az elismerés zászlaját hajtotta meg dr. Hóman Bálint miniszternek a magyar oktatásügyet minden vonatkozásában megújító, korszakot jelentő alkotásai előtt. Ezzel kapcsolatban, tanárképző főiskolánk további zavartalan működésének újból való biztosítására s az ifjú tanárnemzedék megsegítésére kérte az ügyünket intéző főhatóságunkat. A két tanáregyesület egyesülésétől, amelynek már csak formai akadályja van, sok jót remél ügyünk fejlesztése és személyi érdekeink kedvezőbb alakulása szempontjából. Intézeteink átszervezése elkerülhetetlen. Bárczi kartársunk meggondolásai alapján kísérletező munka folyik nemcsak nálunk, hanem a külföldön is, ami magyar dicsőség. Ennek tapasztalatait meg kell várnunk s azután bölesen, józan mértékletességgel kell határoznunk. A vakok korszerű nevelése, foglalkoztatása, a csökkent látásúakról, a beszédhibásokról való gondoskodás, a gyámolítás kérdése szintén rendezésre vár. Az átszervezésnél az olcsóbb megoldás nem lehet a döntő érv. Nemcsak az észre, de a szívre, az evangéliumra is hallgatni kell! A gondoskodásból a fogyatékosok egyetlen rétege sem maradhat ki. A tanárok megsegítése szintén szükséges. A kezdet nem biztató s a vég lesújtó. Tíz év is eltelik, míg a most kezdő kartárs öszülő fejjel státusba való első kinevezéshez jut. A VII. fizetési osztályt elértük volna akkor is, ha nem e nehéz és lemondással járó pályára lépünk. Hogy munkánk mily nehéz, azt nem mi mondjuk, hanem azok, akik abba csak egy-két órán is betekintheztek. Bár megismernék ezt azok is, akik a javadalmat írják elő, akkor megítélésünk azonnal méltányosabb lenne. A VI. fizetési osztályú állások száma igen csekély, mindössze hat. Ebből is egyet újra lefoglaltak a tanügyi státus részére. Nem szerénytelen-ség, ha státusunk részére a VI. fizetési osztály automatikus megnyitását kérjük, az igazgatók részére pedig magasabb tiszteletdíjat s a régi fűtési és világítási kedvezményeket. Nehéz munkánk, mely sokszor súlyos idegbajokhoz, korai kimerüléshez vezet, több elismerést érdemel és kíván. Ezután oktatásügyünk nagynevű őseit, vezéreit — Náray-Szabó Sándort, Pivár Ignácot, Borbély Sándort, Klis Lajost, Mihályik Szidort, Németh Lászlót, Gácsér Józsefet, Berkes Jánost, — említette kegyeletes szavakkal, s mint a kিতartó, hú, helyüket mindenkor becsülettel megálló, s követésre méltó jellemeket állította a közgyűlés hallgatósága elé. Szent Istvántól Horthy Miklósig azokat vegyük példakul, akik mindenkor

hűséggel állták a vártát. A siketek, a vakok és a szellemileg fejletlen növendékek tanárai, nemcsak nevelői, tanítói növendékeiknek. Az első hangos szóra és a beszédre mi tanítjuk meg a gyermeket s ezzel édesanyjai kötelességet is teljesítünk. A vakok tanára meg elviszi mindazokra a helyekre világtalan növendékét, ahová a látót is nem az iskola, hanem az isteni fénysugár szokta vezetni. Fogjuk kézen a gyengét, karoljuk fel az elesettet, adjunk világosságot a sötétségben lévőnek, táplálékot az éhezőnek, meleget, szeretetet a boldogtalanságban szenvedőnek s akkor általánosságban is meglesz az a boldogság, amit ebben a Szent István városban a Megváltó s az első szent király nyomán Ottokár püspök nemcsak hirdetett, de meg is valósított. Vigyünk ebből a szellemből haza, növendékeinknek. S ők áldani fogják azokat az órákat, amelyeket az ősi koronázó városban, Székesfehérváron töltöttünk. Beszéde végeztével üdvözölte a megjelent előkelőségeket, vendégeket és egyesületi tagokat.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után először Balassa Brunó dr. tankerületi kir. főigazgató üdvözölte a közgyűlést:

„Őszinte tisztelettel köszöntöm a Siketnémák és Vakok Tanárainak Országos Egyesületét, illusztris elnökével és megjelent tagjaival együtt Szent István jubiláris városában, tankerületem székhelyén. Igaz szívből kívánom, hogy tárgyalásuk eredményes legyen, szolgálja a magyar pedagógusrend lelki összekapcsolódását és legyen biztosítéka annak a nagy harmonikus nemzetnevelő munkának, amely közel ezer évvel ezelőtt e városból vette kezdetét és biztosította a magyar életet és művelődést napjainkig.

Amikor egyesületük tagjaival és általában a fogyatékosok és elesettek nevelőivel állok szemben, mindig úgy érzem, a pedagógiának legmélyéről a lélek izzító, legtisztábban inspiráló ereje sugárzik felém. A pedagógus lélek mélyén mindig az emberplánták szeretete a legvégső energiaforrás, amelyből bőségesen patakzik elő a misszió felelősség-érzete és áldozatos szeretete. Amikor mindez nemcsak az egészségesen fejlett gyermek lelki gondozására és vezetésére irányul, hanem szeretettel hajol le oda, ahol a természet sértett burokba zárta bele a gyermeki lelket, akkor a pedagógus léleknek legmélyét, ihletettséget, a pedagógiai ethos legnagyobb magaslatait élem át. Az egészséges gyermek pedagógusa a mindennapi élet hétköznapjain szürke és verejtékes munkájában segíti el a kisgyermeket a kultúra magaslataira, teszi képessé arra, hogy a legnemesebb emberi ideálokat szolgálja és a közösségnek, a családnak, a fajnak, a nemzetnek és az emberiségnek értékes munkásává képesítse. Az itt összejött Egyesület munkájához fűződő érdem meg-

százszorozódik, mert a szerencsétlenekben és fogyatékosokban az emberi erőket szinte felülmúló ápolással, gonddal, szeretettel, odaadással kell a léleknek utat törnie. A gyermeki lélek kifésülésének olyan terein, ahova a természet az érzékszervek fogyatékosága, vagy hiánya miatt szüntelen óriási szakadékokat ékelt.

A pedagógiának ez a mélységes karitatív oldala mutatja az igazi evangéliumi humanizmust, de mutatja egyben azt is, hogy a pedagógiai elhivatottság a természet formális határain túl kitűzött célokat is képes meghódítani. Ma, amikor ennek a legáldozatosabb nevelői egyesületnek munkásait köszöntöm tankerületem székvárosában, Szent István nagy nemzetnevelői alakja lép elém, akinek a lelkében a pogányság sötétjében tévelygő magyarok megvilágosítása és az eszmények magasabb kultúrája szavára akkor még siket magyar füleknek megnyitása lebegett távoli célul. Az a hitem, hogy a legáldozatosabb, a legtöbb szeretetet és önfeláldozást kívánó nemzetnevelői munkához ennek az egyesületnek tagjai Szent István városában az ő bazilikájának megszentelt köveinél nyerhetnek újabb indítást és kiapadhatatlan erőforrást. Egyesületük székesfehérvári gyűlése részére ez az én legőszintébb jókívánságom.

Beszéde végén meghívta a közgyűlés tagjait a déli 12 óraker tartandó ifjúsági ének előadás és szavalókórus meghallgatására.

Ezután L'Eplattenier Imre dr. városi tanácsnok, a polgármester képviselője mondta el köszöntő beszédét. A magyaros vendégszeretet őszinte érzelmeivel átitatott beszéd a város vendégei iránt érzett megbecsülésnek volt értékes ki-fejezője.

2. A megjelenésében akadályozott Bárczi Gusztáv dr. igazgató előadását „A gyógypedagógiai intézetek szerepe a fogyatékosok megelőzésében“ tárgykörből, Füzesi Árpád főiskolai előadó tanár olvasta fel.

Az értékes előadás a fogyatékosok okainak fűrkészéssel foglalkozott s szemléltető, értékes, tanulságos táblázatokon mutatta be az átöröklésnek sokszor igen rejtetten meghúzódó jelenvalóságát és a fogyatékosagra kiható jelentőségét.

Az előadást mindvégig feszült figyelemmel hallgatta a közgyűlés közönsége s őszinte tapsal jutalmazta az előadás íróját, Bárczi Gusztáv dr. igazgatót és az előadó Füzesi Árpád tanárt.

3. Vitéz Láng István, a városi idegenforgalmi hivatal vezetője lelkes, szép előadásban ismertette Székesfehérvár történetét, műemlékeit, intézményeit. Ez az előadás nagy-

mértékben fokozta a délután megszemlélt emlékek stb.-ik méltó értékelését.

4. Zsembai Ferenc titkári jelentésében hálásan emlékezett meg a VKM. által lapunk részére kiutalt 500 pengő segélyről. Tanárképző főiskolánk első évfolyamának újra való megnyitásáért kérvényt adtunk be a VKM-hez. Egyesületünk kérelmére VKM. 1937. dec. 13—18-ig továbbképző tanfolyamot rendezett Budapesten a Bárczi-módszer megismertetése érdekében. A két tanáregyesület összeolvadásának ügye megérlelődött. Nincs messze az idő, amikor ez már ténnyé válhatik. Sopron vármegye közönsége Völker József ny. igazgatót felsőházi póttaggá választotta meg. Őszintén örülünk ennek, mert egy minden szépért, jóért, nemesért lelkesedő és küzdő kartársunkat érte ez a kitüntető bizalom.

5. Gáldy Andor pénztáros jelentése szerint az egyesület pénzkészlete 106.14 pengő. A Jubileumi Szt. István-alap vagyona pedig 303.39 pengő. Az elnök az alap növelésére kérte az egyesület tagjait, hogy célja szerint a tanárok külföldi tanulmányúttjai támogatására, minél előbb használható összeggé válhasson. A tagsági díj továbbra is évi 12 P. A ki nem nevezett kartársak évi tagdíja 6 P.

6. Fizáry Bódog, a számvizsgáló bizottság elnöke tette meg jelentését a pénztár és a könyvvezetés megvizsgálásának eredményéről, mely után a közgyűlés a pénztárosnak a felmentvényt megadta.

7. Szentgyörgyi Gusztáv, mint az egyesületi szaklap szerkesztője jelentette, hogy a lap az elmúlt közgyűlés óta két számmal jelent meg, 148 oldal terjedelemben. Az egyesület kiadványainak és nyomtatványainak fokozottabb vásárlására kérte a tagokat, hogy az ezekben lekötött egyesületi pénz minél előbb felszabadulhasson.

Bíró Sándor, szaklapunk kiadóhivatalának vezetője a lakáscím változások mindenkor pontos bejelentésére kérte a tagokat.

A közgyűlés a bejelentéseket köszönettel tudomásul vette.

8. Az indítványok során Vollmann János igazgató az 1939. évi állami költségvetéssel kapcsolatban megállapította, hogy a fiatal tanárok előbbrejutása még kisebb fokban sem nyert megoldást. A következő évben csak négy állás, 1 üresedés, három pedig nyugdíjazás miatt kerül betöltésre. Hosszú évek óta működik a pályán 9 helyettes tanár, 12 óradíjas és 40 nem díjazott tanár. Tehát a fiatalság nagy többsége az előrejutás minden reménye és egyrésze minden fizetés nélkül működik. Ha a díjazás nélkül működő nevelőtanárok heti óráinak számát átlag tíznek vesszük, amely számnál azonban az általában jóval több, 400 óra jön ki, mint ellátatlan többlet.

Ha ezt a 400 órát elosztjuk a kötelező rendes tanári heti 22 óraszámmal, 18 főnyi rendes tanár heti óraszama, munkája jön ki. Tehát 18 rendes tanár munkáját látják el jelenleg az előbbrejutás minden reménye és minden díjazás nélkül ezek a fiatal tanárok. A tanári munka is méltó a maga bérére. Szociális és emberies okok is kívánják, hogy egyesületünk, melynek legfőbb kötelessége a rábízott nevelésügyet és annak munkásai ügyét tőle telhetően munkálni, ezen a helyzeten segíteni igyekezzen. Amikor így életre keltett egy számot és egy láthatatlan státus helyzetére rámutatott, felhívta a figyelmet arra, hogy ezek száma a jelen iskolai év végén megközelíti a százat. Ezeknek a fiatal tanároknak helyzete bizonytalan, jövője reménytelen. Évek óta nem történik sorukban változás.

Indítványozta: emlékiratban kérje a közgyűlés a gyógy-pedagógiai státus rendszeresített állásainak 18-al való fel-emelését. A nevelőtanárok beosztását ez nem akadályozná, mert azok a népes csoportoknál (torna, slöjld) a tanárnak nagy segítségére lennének és irodai szolgálatot teljesíthetnének.

Istenes Károly ig. tanulmányi felügyelő hozzászólása után a közgyűlés az indítványt egyhangúlag elfogadta.

9. Következett a tisztikar megválasztása. Klüg Péter tb. elnök, ny. szakfelügyelő, kormányfőtanácsos foglalta el az elnöki széket. Ujvárosy József előterjesztette a jelölő bizottság javaslatát, amelyet a közgyűlés teljes egészében elfogadott. Eszerint az új tisztikar a következő. Elnök: Szentgyörgyi Gusztáv. Társelnök: Vollmann János. Alelnökök: Berinza István, Wayán Ferenc. Titkár: Zsembai Ferenc. Jegyző: Bíró Sándor. Pénztáros: Gáldy Andor. Ellenőr: Rédiger Károly. Számvizsgálók: Fizáry Bódog, Magyar László, Ujvárosy József. Szerkesztők: Györgyfy Ákos, Konrád György. A kiadóhivatal vezetője: Györffy Pál. Ügyész: Schannen Béla dr. Választmányi rendes tagok: Bács László, Bárcei Gusztáv dr., Erdélyi József, Füzesi Árpád, Gábor Lajos, Góts Ottó, Kanizsai Dezső, Krupa Pál, Lett József, Murányi Antal, Schnitzl Gusztáv, Schreiner Ferenc, Schulmann Adolf, Szabó Gyula, Szép József. Tóth Árpád, dr. Tóth Zoltán, Végh Ferenc, Vida Lajos, Zsenaty Dezső. Pótagok: Haberstroh József, Kákonyi Sándor, Thüringer János.

Szentgyörgyi Gusztáv elnök köszönetet mondott a közgyűlésnek a megválasztott tisztikar nevében a megtisztelő bizalomért, Wayán Ferencnek a hősi emlékműnél kegyeletünket lerovó ténykedéséért, Székesfehérvár polgármesterének a szíves vendégszeretetért s a közgyűlést bezárta.

*

A közgyűlés tagjai ezután a városháza erkélyéről meghallgatták a székesfehérvári tanuló ifjúság 1200 főből álló gárdájának énekszámait és hatalmas hömpölygésű szavaló kórus előadását. Ez a véletlenül adódott vallásos-hazafias előadás-sorozat méltó befejezője volt ünnepi áhítatú együtt-létünknek.

*

A kifogástalan terítékű társasbéd után Székesfehérvár szobrainak, műemlékeinek, templomainak, történelmi nevezettségű helyeinek, a régészeti ásatások feltárt eredményeinek s a tanügyi kiállításnak megtekintése következett. A kiséridegenvezetők előzékenyen, tájékozottan és élvezetes modorban adtak mindenről leírást, magyarázatot. A tanügyi kiállítás nagyszerű, elsörendű élmény volt minden szemlélő részére. Újszerű csoportosításai, korszerű felfogással alkotott tanulságos megállapításai nagy értéket képviselnek minden viszonylatban. Kár, hogy a székesfehérvári tankerületben gyógypedagógiai intézmény nincsen s e miatt ez az ágazat a kiállításból kimaradt.

A közgyűlés minden résztvevőjének az volt a lélekből fakadó igaz érzése, hogy ünnepi közgyűlésünk megrendezése és lefolyása minden vonatkozásban megfelelt a hozzá fűzött várakozásnak. Adjja Isten, hogy eredményei is megelégedést szerezzenek.

Gy. Á.

A gyógypedagógiai intézmények új elnevezése.

A gyógypedagógia fogalma alá tartozó intézmények új elnevezésére oly értelmű terv vetődött fel, amely szerint minden intézmény címében a *gyógypedagógiai* jelző is szerepelne. Így lenne: Gyógypedagógiai intézet siketnémák részére. Gyógypedagógiai intézet vakok részére. Gyógypedagógiai intézet értelmi fogyatékosok részére. Vagy: Gyógypedagógiai tanintézet siketnémák részére. Gyógypedagógiai foglalkoztató intézet vakok részére. Gyógypedagógiai foglalkoztató és ápoló intézet értelmi fogyatékosok részére. Ez a tervezés ésszerűnek mondható. Mert ha főiskolánk gyógypedagógiai tanárképző, ha kinevezésünk gyógypedagógiai tanári címet ad, akkor kell lenni gyógypedagógiai elnevezésű intézményeknek, iskoláknak is, amelyek részére a főiskola gyógypedagógiai tanárokat képez s amelyekben a gyógypedagógiai tanárokká kinevezett pedagógusok tanítanak.

Igen kívánatos, hogy ehhez a kérdéshez vezető szakférfiaink minél előbb hozzászóljanak. A hozzászólásoknak szívesen adunk teret.

Nevelési vonatkozások a siketnéma intézetek VI. osztályos természetrajzi anyagában.

Irta: Örs

Bármely ismeretnyújtás pedagógiaileg akkor lesz teljes értékűvé a siketnémák oktatásánál is, ha egyforma erővel hat az emberi mivolt három fő tényezőjének: a gondolkodásnak, az érzelemnek és az akaratnak fejlesztésére. Nem elégséges a siketnéma gyermeket a *tantárgy* keretébe tartozó ismeretre csak megtanítani. A siketnéma gyermek által befogadott ismeret ne csak a tárgyi tudás bővülését, szaporodását eredményezze! Szükséges, hogy a szerzett ismeret révén, helyes nevelő irányítással, érzelemvilága is nemesedjék, cselekvő akarat pedig az erkölcsösnek, a szépnek, a jónak, a hasznosnak művelésére váljék készségessé. Csak így válhatik az iskolában szerzett ismeretanyag olyan lelki kincsé, mely vonatkozásaiban áldólag kíséri végig egész életén át a siketnémát.

Ez alkalommal a siketnéma-intézetek VI. osztálya számára tantervünkben előírt természetrajzi anyagot óhajtom a fent körülírt nevelési tényezők szerint tömören átvilágítani.

Ebben az osztályban a növendék megismerkedik az emberi testtel. Megismeri annak főbb részeit és szerveit. De kell, hogy megismerje azok működését az emberi élet és élettevékenység, a munkavégzés szempontjából is. A *szem* nemcsak arra való, hogy a moziban a filmek jeleneteit vegyük tudomásul, hogy nekünk tetsző képeket szemlélhessünk, hanem a tanulásnál a siketnémának ez a legfontosabb felvevő szerve s a kenyérkereső foglalkozások zavartalan, pontos, jó végezhetésének nélkülözhetetlen tényezője. Az asztalos, a cipész, a lakatos, a szabó és a többi mesterember és szellemi foglalkozású egyén jó látás nélkül csak küszködő szegény. Ezt az értékes szervünket tehát nagyon kell gondoznunk, ápolnunk, épségére ügyelnünk. A *kéz* nemcsak az élelemnek a szájba rakója, hanem kifinomodott ügyessége révén éppen az életfenntartás, az életszükségletek biztosításának és megkeresésének legértékesebb eszköze. A félkarú, vagy hibás újjú ember nem teljes munkabírású. A kéznek épségére ügyelni tehát életbevágóan szükséges. A *fogazat* épsége a gyomor épségét s így a jó egészséget biztosítja. A szervek zavartalan működéséhez egészség kell. Ezt tisztasággal, a test gondozásával, egészséges, észszerű, mértékletes táplálkozással lehet biztosítani, megőrizni. Nemesak a maszatos irka csunya. Sokkal csunyább a mocsos kéz, arc, fül, fésületlen haj, büzös száj, gondozatlan fog. Milyen szép a tiszta, rendes füzet, rajzlap, kézimunka! Éppen ilyen szép a rendesen, tisztán mosdott, megfésült, fehér fogú gyermek. Aki tiszta, az egészséges. Aki egészséges, az vidám, jókedvű.

Mindezt összehasonlítással, szemléltetéssel érzékeltetjük. Így a siketnéma gyermek nem az általa nem hallható szavak erőtlenségével, hanem az eleven, élő szemléltetéseivel, a látó szemén át eszközölt meglátás erejével győződik meg annak igazságáról, amit neki mondtunk, amit bele akarunk csepegtetni, amire *nevelni* akartuk.

Tehát: megtanítottuk a gyermeket az emberi test főbb részeinek a nevére és rendeltetésére, a főbb szervek nevére és működésére (ismeretnyújtás, gondolkodás nevelés). Beláták, megértették és helyeselték, hogy csak a tiszta test szép és csak az egészséges testrészt és szervet adja meg az élet kellemes érzését és teszi lehetővé a kenyérkereső munka jó végzését (érzelem nevelés). Éppen ezért gondolnunk kell tesztünket, szervezetünket és ennek érdekében okosan kell cselekednünk (akarat nevelés). Az iskolában tanult *tisztaság, egészséges levegő, mozgás, munka, pihenés* fogalmak az életben *mosdás, fürdés, turistáskodás, kenyérkereső foglalkozás, nemes szórakozásra* módosulnak. Az iskola nemcsak tanított, de *nevelt is!*

A következő lépés ez osztály természetrajzi anyagában, különösen hazánk állat-, növény- és ásványvilágának a megismerése. Megtanulja a siketnéma gyermek, hogy az áldott magyar föld mit ad nekünk táplálkozás, ruházat, egészség és foglalkozás céljára az állatok, növények és ásványok gazdag változatosságában. Önkéntelenül is áthatja az az üdítő, boldogító érzés, amit az *életet* termő síkságok, lapályok, lankák, dombok, a kincsek magukban rejtő magyar hegyek, magyar folyók szemlélése okoz. Ez a magyar sík termőföld, a hegyek erdővel koszorúzott láncolata, a vizek ezüstös szalagja azonban nemcsak külső szépségével bájol el bennünket. A rajta és benne élő és található állat-, növény- és ásvány gazdagság, a honi rög megszeretését s az ahhoz való rendíthetetlen ragaszkodás értékes érzelmét szüli és állandósítja. Ezenfelül pedig imádásra készíti Isten iránt, aki ezeket a javakat és szépségeket nekünk, magyaroknak adta. Így kapcsolódik az ismeretnyújtásba az érzelmi nevelés.

Megtanulja értékelni az állatokat, a növényeket és az ásványokat annak révén, hogy megismeri azok hasznát, sajátos egyedi természetét s az emberi életre való hatását. Az állati és növényi anyagok feldolgozásának megtárgyalása a *munka* gondolatát ébreszti és erősíti benne. Belátja, hogy az állatok és növények okszerű tenyésztése és termelése, a termékek feldolgozása milyen hasznos, tehát érdemes velük foglalkozni, érdemes dolgozni. Hogy a legegyszerűbb anyag: a tollú, a bőr, a csont, a nyém stb. megfelelő értékesítése *pénzt* jelent. Tehát mindent meg kell becsülni. Okosnak, takarékos-

nak, józannak kell lenni a gondolkozásban, az elhatározásban és a cselekvésben.

Az emberi élet és a munka értékelése, állatvédelem, a növények kimélése az a végső cél, amit mint nevelési eredményt el kell érünk e tantárggyal a siketnéma intézetek VI. osztályában.

Részletezés: A *burgonya* nemesak gumós növény, hanem az emberek olesó, tápláló, jóízű eledele. Meg kell becsülni, aki azt termeli és olesó árban piacra hozza. — A *dohány* a termelőnek és az eladónak hasznos. A fogyasztónak ártalmas. Rontja az egészséget. Mégis sok a dohányos ember. Miért? A dohányzás nem szükséges, csak rossz szokás. Erős akarattal minden rossz szokást le lehet küzdeni. — A *gabona-félék, a tengeri, az alma, a mák, a szőlő, a kávé, a gomba* táplálékok. — A *kender* ruházati anyagot ad, a mák ezenfelül gyógyszerert is nyújt az embernek. — A *gyomokat* irtani kell, mert elfojtják a hasznos növényeket. — A kertben rend, tisztaság, helyes beosztás a fő kívánalom. Ennek szemlélése a szépérzékét fejleszti, a rendszeretetet és a hasznosság megértését mozdítja elő. A kutya hűsége és ébersége, a macska hízelgő természete és tisztaságszeretete, a nyúl félénksége, az őz óvatossága, a sertés rondasága, a ló okossága, a szarvasmarha nagy munkabírása, a baromfiak örökös tevékenysége, a gólya ragaszkodása a régi fészekhez, a harkály és az éneklőmadarak tisztogató munkássága, a lúd és a tyúk fiókaféltése, a kacsza falánksága, a héja kegyetlensége, a halak tisztasága, a béka és a kígyók ügyessége, fürgesége mind felhasználandók a megfelelő emberi jótulajdonságok ápolása, illetve a rossz indulatok megfékezése céljára. Mindez kellően megértve, a siketnéma gyermek egész gondolatvilágát átalakítja. A megértés pedig lelkének áthangolását eredményezi az igazi értékelés felé. Ez pedig már nemesak ismeret. Ez már *lélekhangulat*, amit a nevelés, a tárgyjal kapcsolatos nevelési lehetőségek kiaknázásával és helyes alkalmazásával alapozott le.

A vas, a kőszén, a mész, az agyag, a kő mint nélkülözhetetlen természeti kincsek, Isten művének teljességét állítják a lélek elé, mely csodálattal, de egyszersmint bizalommal tekinthet a felé, Aki így gondoskodott rólunk.

Ha természetrajzi tanításunkba ezeket a *nevelési* elemeket bevisszük, a tanítást színessé, sokoldalúvá tesszük s az ismeretnyújtás teljes értékűvé válik. Táplálékot kap az értelem meg a szív is s az akarat értékes tettekre lendül. Mák-szemnyi jóság sokszor többet ér, mint hegy nagyságú tudás!

Az 1938-39. évi állami költségvetés.

Az 1938/39. évi állami költségvetésnek ügyünkre vonatkozó részét az alábbiakban ismertetjük.

A költségvetés összege az előző évi költségvetés összegénél 51,580 pengővel több. Ebből a személyi kiadásokra 36,580 pengő, a dologi kiadásokra pedig 15,000 pengő esik. A személyi járandóságok emelkedését az indokolás szerint az igazgatói pótlékoknak, továbbá a fizetéseknek az 1937. évi 7,000/M. E. számú kormányrendelet alapján, a családi pótlékoknak pedig az 1937: XIII. t.-c. alapján történt felemelése okozza. A dologi kiadások 15,000 pengős emelkedését a közszükségleti cikkek árának emelkedése idézi elő.

A gyógyítva nevelő iskolák költségvetésének végösszege 1.245,250 pengő, mellyel a siketnémák, vakok, szellemi fogyatékosok nevelő és foglalkoztató intézetei, a beszédhibák javítására szolgáló intézet, a gyógypedagógiai tanár- és kisegítő iskolai tanítóképzés, egyes vonatkozásaiban a Gyermeklélek-tani Intézet (Nevelési és Pályaválasztási Tanácsadó), végül az állami kisegítő iskolák személyi és dologi szükségleteiről történik gondoskodás.

A személyi járandóságok összege	811,210 P
A dologi kiadások összege	423,900 P
Kiküldetési és költözési költségek	1,500 P
Tanárjelöltek segélyezése	8,640 P

Az intézetek és iskolák száma 51. Ebből 5 a vakok, 12 a siketnémák, 1 a nagyothallók, 6 a beszédhibások, 4 a szellemi fogyatékosok oktatására szolgál, 23 pedig kisegítő iskola.

A tanárjelöltek segélyezésére felvett 8,640 pengő osztályvezetésre kirendelt 6 tanár segélydíjára szolgál.

A költségvetés szerint van 19 gyógypedagógiai igazgató, 138 gyógypedagógiai rendes tanár, 10 helyettes tanár, 8 óradíjas tanár, 9 segélydíjas tanár, 1 óvónő, 3 kézimunkamesternő, 12 kisegítő iskolai igazgató, 20 kisegítő isk. rendes tanító, 4 kisegítő iskolai helyettes tanító, 2 kisegítő iskolai óradíjas helyettes tanító. Összesen 226 gyógypedagógiai tanerő. Ebből férfi 167, nő 59.

A költségvetés 1,080 bentlakó és 2,463 bejáró növendék ellátását, ápolását, nevelését, oktatását biztosítja.

Oktatásban részesül 542 vak, 926 siketnéma, 448 szellemi fogyatékos, 1,478 értelmi fogyatékos, 71 nagyothalló, 495 beszédhibás, összesen 3960 gyógypedagógiai oktatásra szoruló tanuló.

Ha az új költségvetésnek reánk vonatkozó adatait összehasonlítjuk a *szakoktatás* cím alatt felvett más intézmények adataival, meg kell állapítanunk, hogy amíg a gyógyítva nevelő iskolák személyi járandóságainak tétele mindössze 4,7%-

kal több a múltévi költségvetés összegénél, addig az önálló gazdasági népiskolák és gazd. továbbképző iskolák személyi járandóságainak összege 10.5%-kal, a kereskedelmi középiskolák személyi járandóságainak összege pontosan 10%-kal növekedett. Nyilvánvaló, hogy ezt nem a múlt évben eszközölt fizetésrendezés tette szükségessé, mert hiszen annak az összege alig éri el az 5%-ot. Meg is találjuk az emelkedés magyarázatát az indokolásban: „... Az állami helyettes és óradíjas helyettes gazdasági szaktanítók *helyzetének javítása végett* 2 helyettes és 12 óradíjas helyettes gazdasági szaktanítói állást *rendes gazdasági szaktanítói állássá szerveztem át*...“ (141. lapon.) A kereskedelmi középiskoláknál ez az indokolás: „... a *helyettes tanárok helyzetének javítása érdekében* 2 helyettes tanári és 14 óradíjas helyettes tanári állást *rendes tanári állássá szerveztem át*...“ (152. lapon.) De olvashatunk kedvező indokolást a polgári iskolákra vonatkozó részben is: „A többletet ... a párhuzamos osztályok nyitásával kapcsolatban felvett 22 új állás, az *óradíjas helyettes és a helyettes tanárok előlépési viszonyainak megjavítása céljából* felvett 21 új állás okozza.“ (122. lapon.) Mily öröm lett volna ilyen indokolást olvasni a gyógyítva nevelő iskolák költségvetésében is! Hiszen vannak helyettes, óradíjas és segélydíjas gyógypedagógiai tanárok is, akik régóta és nehezen várják helyzetük javítását. A gyógypedagógia területén is égetően nagy szükség lenne a helyettes, óradíjas és segélydíjas tanárok előlépési viszonyainak megjavítására! Az egyforma elbírálás elve alapján nem az elégedetlenség hangját ütjük meg, hanem a reménykedését: hogyha a költségvetésnek ebben a füzetében nem is találunk vigasztaló, előrehaladást jelző tényeket, a jövő kárpótlast fog nyújtani s meghozza a nehezen várt megoldást ifjú tanárnemzedékünk javára. Bizalommal tekintünk a jövő elé, hiszen a felsorolt példák igazolják, hogy az ifjú tanárság helyzetét már nem kell reménytelenséggel tekintenünk. Viszont ezt a kérdést teljes erőnkkel szolgálni akarjuk a megoldásig. A személyi kérdések egyúttal tárgyi kérdések is. Minden személyi kérdés nyugvópontra jutása az ügy javát is szolgálja. Reménykedésünket nem csekély mértékben erősíti miniszterünknek, gróf Teleki Pálnak a közoktatásügyi tárca képviselőházi tárgyalásakor tett következő kijelentése: „Azt kívánom, hogy két évnél hosszabb ideig senki se legyen óraadó helyettes tanár s négy év alatt a rendes tanárságig jusson el mindenki!“ Így legyen!

Meghívó a berlin-neuköllni siketnéma-intézet 150 éves jubileumára.

Istenes Károly igazgató, tanulmányi felügyelő levelet kapott Gotthold *Lehmann* berlin-neuköllni siketnéma-intézeti igazgatótól, melynek tartalmát közérdekből itt közöljük:

A berlin-neuköllni állami sikenéma-intézet ez évben ünnepli fennállásának 150-dik évét. Az ünnepséggel kapcsolatos munkanapon a fülgyógyászat és a siketnéma pedagógia következő kérdéseiről tartanak előadást neves szakemberek:

1. Az öröklött siketség és a németországi intézkedések annak megakadályozására.
2. A siketnéma-intézeti tanárok képzése.
3. A siketnéma gyermek korai nevelése.
4. A hallási maradványok megállapítása és felhasználása.

Kéri a külföldi kartársakat, hogy ezekről a vita tételéről vállaljanak előadást. A hozzászólásokat rövid kivonat kíséretében, szeptember 15-ig kell bejelenteni.

A jubiláris kiállításon bemutatják az intézet munkáját külön és a németországi siketnéma oktatás mai fejlettségét és fejlődését kezdettől máig. A kiállítás részére a hazai szaklapból és siketnéma vonatkozású lapokból kér néhány példányt.

A megnyitó ünnepély október 17-én, a munkanap okt. 18- és 19-én lesz. Befejezésül október 20-án hospitálás az állami intézetben. Tervbe vehető Németország többi siketnéma-intézeteinek és egyéb tanügyi intézményeinek megtekintése is.

Kéri a külföldi kartársakat a részvételre és megjegyzi, hogy ennek érdekében a német kormány hivatalosan megkeresi a külföldi kormányokat.

Még a következőkre kér választ *Lehmann*:

1. Hány siketnéma van országukban?
2. Hány siketnéma részesül oktatásban?
3. Hogyan történik a tanárok képzése?
4. A siketnémák óvodájának ügye?
5. Milyen berendezéseik és felszereléseik vannak a hallásvizsgálatok végzésére és milyen villamos halló készülékeik vannak?

Igen kívánatos, hogy hazánkból minél több szakférfiú vegyen részt a berlin-neuköllni siketnéma-intézet jubileumán. Hiszen a váci intézet hasonló ünnepségeire a németországi siketnéma-intézeti tanárság mindig megfelelő számú képviselettel jött el. Ezenfelül *Lehmann* igazgató és más németországi szakférfiak nemrégiben is jártak Budapesten a

Bárcezi-módszer tanulmányozása végett. Így szinte baráti viszony is köti össze a két ország siketnéma-oktatásának vezető szakférfiait. Ennek a barátságának további ápolása és kimélyítése csakis hasznára válhatik a siketnémák oktatásügyének. Reméljük, hogy felettes hatóságunk a mindenkor tapasztalt megértő jóakarattal fogadja a németországi hivatalos megkeresést és a mi ehhez fűződő kérésünket és hivatalos kiküldetés formájában lehetővé teszi a magyar siketnéma-oktatásügynek méltó képviseltetését.

Kartársaink figyelmét felhívjuk a fent felsorolt előadási tételekkel való foglalkozásra.

Az alsó öt pontra Istenes Károly igazgató adja meg a választ.

Vegyes.

MINISZTER VÁLTOZÁS. Magyarország főméltóságú Kormányzója Hóman Bálint dr. m. kir. titkos tanácsos, vallás- és közoktatásügyi minisztert a közoktatásügyi tárca viselésétől felmentette és tárca nélküli miniszterré nevezte ki. Ugyanakkor gróf Teleky Pál m. kir. titkos tanácsos lett a vallás- és közoktatásügyi tárca minisztere. Oktatásügyünk nagynevű volt vezetőjétől hálás tisztelettel búcsúzunk, új vezérünket pedig bizakodó reménységgel üdvözljük. Reméljük, hogy szakoktatásügyünk megoldandó kérdései és státusunk személyi vonatkozásai, megértő lelkű elbírálóra találnak új miniszterünkben.

KORNIS GYULA A KÉPVISELŐHAZ ELNÖKE. Kornis Gyula m. kir. titkos tanácsos, egyetemi tanárt, a képviselőháznak három év óta alelnökét, a képviselőház elnökévé választották meg. Nagy öröm és tisztesség ez a magyar tanítói rendnek, amelynek Kornis Gyula egyik legnagyobb kiválósága. Kornis Gyula gyógypedagógiai oktatásügyünknek is jóakaró pártfogója. Ezért tanáregyesületünk elnöke lelkes szavú táviratban köszöntötte megválasztása alkalmából.

PINTÉR JENŐ, A MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG ELNÖKE. Kornis Gyula, hosszú ideig tartó érdemes működés után, nagy elfoglaltsága miatt, eltávozott a Magyar Pedagógiai Társaság elnöki székéből. A Társaság fájaldalmát e nagy veszteségben csak az enyhítette, hogy a nagy férfiú után *Pintér Jenő* budapesti tankerületi kir. főigazgató személyében sikerült oly elnököt találnia, akinek

neve biztosíték arra, hogy a Társaság működésében nem lesz hanyatlás. Tanáregyesületünk elnöke ez alkalomból üdvözölte Pintér Jenőt.

A KÖZOKTATÁSI TANÁCS KIKÜLDÖTTEI VÁCON. Az Országos Közoktatási Tanács ügyv. igazgatója, Loczka Alajos dr. tanügyi tanácsos, egyetemi m. tanár és a tanács jegyzője, Bassola Zoltán dr. tanügyi s. titkár, Schöpflin-Pogány Károly dr. miniszteri titkár vezetésével május elején meglátogatták a siketnémák váci intézetét. Különös érdeklődéssel tekintették meg a Bárczi-féle osztályokat és a Munkaiskolát. Az előkelő látogatók kellemes benyomással távoztak Vácról. Tetszésüket különösen a Szép József I-ső osztálya és Wolkóber János előkészítő osztálya nyerte meg.

BÁRCZI GUSZTÁV DR. előadásai Breslauban és Zürichben. *Bárczi Gusztáv dr.* igazgató, módszerének ismertetése céljából 1938. márc. 19—21-ig megbeszéléseken vett részt Breslauban. Ezeken a megbeszéléseken Németország valamennyi siketnéma-intézete képviselve volt. A megbeszélések eredményeképpen előterjesztést tettek miniszterüknek, melyben azt kéri, hogy Németország valamennyi siketnéma-intézetében létesítsenek kísérleti osztályt Bárczi-módszer szerinti tanítással.

Zürichben 1938. április 19—21-ig továbbképző tanfolyamon ismertette meg módszerét Bárczi dr. a svájci siketnéma-intézeti tanárokkal. A tanfolyamon 110-en vettek részt. A tanfolyam anyaga ugyanaz volt, mint az 1937-ben Budapesten tartott magyar tanfolyamé. Tanfolyamról lévén szó, természetesen semmiféle határozathozatal nem történhetett. A jövő fogja megmutatni, volt-e a tanfolyamnak elég átütő ereje ahhoz, hogy Svájcban a kísérletezés meginduljon? Annyi bizonyos, hogy sikerült a figyelmet a módszerre irányítani. Ezért minden remény megvan, hogy a kísérletezés valóban megindul.

Magyarországon hivatalosan Budapesten, Vácott, Debrecenben és Szegeden tanítanak Bárczi-módszerrel. Az eredmény mind a négy helyen meglepően szép.

HALÁLOZÁS. Súlyos csapás érte Bárczi Gusztáv dr. igazgató kartársunkat. Édes anyja, *özv. Bárczi Gusztávné*, szül. Kupriez Lenke, életének 72. évében, hosszas szenvedés után, május hó 23-án Komáromban elhunyt. Gyászoló kartársunk fogadja őszinte részvétünket.

MUSSONG PÁL ny. siketnéma-intézeti tanár, április 23-án 74 éves korában Budapesten meghalt. A váci kir. orsz. siketnéma-intézetben működött negyedszázadot meghaladó ideig. — Ny. b!

A SIKETNÉMA intézeti tanárok kecskeméti szakülése. Tövises pályánk legszebb virágainak szépségeivel, a jobban törekvő szakférfi lelkes munkájával és az együttérző kartársi szeretet tárgyilagos értékelésével, gyönyörködtetett a Kecskeméten március 26-án tartott szakülés.

A résztvevő kartársak, élükön Kemenes Illés dr. pestvidéki tankerületi kir. főigazgató képviselőjében megjelent György Oszkár dr. tanügyi fogalmazó, Istenes Károly tanulmányi felügyelő, Bárczi Gusztáv dr., Szentgyörgyi Gusztáv és Tóth Árpád igazgatókkal, élénk érdeklődéssel kísérték Lett József igazgató elméleti előadását és gyakorlati bemutatóit, az önkéntes megnyilatkozásra épített s a nyelvvalaktani viszonyokat a lehető legtökéletesebben szemléltető tanításáról.

Értékes megvilágítások, iránymutatások hangzottak el, az ügy nagy munkásai, Bárczi Gusztáv dr., Istenes Károly, Szentgyörgyi Gusztáv és a módszer gyakorlati értékét a gyakorlatból ismerő Szabó Gyula részéről. Nagyban hozzájárultak e meglátások a tanárság munkájának gyümölcsözővé tételéhez és a munka gyümölcsének tudatos nemesbítéséhez.

Mély hálával gondolt a közgyűlés megértő felsőbbsegeinkre, akik a szakülés megrendezését anyagilag megalapozták és ezzel a siketnémaoktatás nagy idejébe is beillő, reményésekben gazdagabb jövőbe világító élménnyel ajándékozták meg a megjelenteket.

De a hála érzésével gondoltak a résztvevők arra a meleg kartársi szeretetre is, mely testvérként ölelt össze vendéget és házigazdát.

Kecskeméten egymásközött volt a siketnéma intézeti tanárság, közös problémáiban, közös törekvéseiben, egymást becsülő kartársi szeretetében.

Bíró Sándor.

VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

A Siketnémák és Vakok Tanárainak Országos Egyesülete 1938. április 22-én választmányi ülést tartott a siketnémák budapesti állami intézetében. Az ülésen Szentgyörgyi Gusztáv elnökölt. Jelen voltak: Berinza István, dr. Bernáth István, Cseresnyés Ferenc, Füzary Bódog, Gáldy Andor, Góts Ottó, Györffy Pál, Györgyfy Akos, Hochrein Lajos, Istenes Károly, Krupa Pál, Magyar László, Rédigier Károly, Schreiner Ferenc, Sulyomi-Schulmann Adolf, Ujvárosy József, Vollmann János, Záborszky Árpád, Zsembai Ferenc és Zsenaty Dezső. A választmányi ülésnek leglényegesebb tárgya a székesfehérvári közgyűlés előkészítése volt. Elnök előterjesztésére a választmány a közgyűlés napját május 7-re tűzte ki. A közgyűlés előadója dr. Bárczi Gusztáv lesz. Voll-

mann János pedig fiatal kartársaink nehéz helyzetét fogja szóvá tenni. A Gyógypedagógiai Tanárok Egyesülete közölte, hogy az egyesülésre átdolgozott alapszabály tervezetet elfogadja. Ezzel kapcsolatban elnök jelentette, hogy a minisztérium az egyesülés előtt javaslatot vár gyógypedagógiai intézeteink helyes elnevezésére. A választmány ez úton értesíti a kartársakat, hogy az illetményhivatal a szolgálati idő átvizsgálásával és kiigazításával nemcsak nálunk, hanem más ágazatoknál is foglalkozik. A Kecskeméten márc. 26-án tartott szakülésért a választmány köszönetet mond VKM-nek és Lett József igazgatónak. A választmány a tanárok külföldi tanulmányútjának elősegítésére létesített Szt. István-alap gyarapítására kéri a kartársak áldozatkészségét. Gáldy pénztáros jelentése szerint az egyesület vagyona 102.14 P. A Szt. István-alap vagyona pedig 303.39 P. A tagok száma 147. Szentgyörgyi Gusztáv, mint szerkesztő a dr. Bérczi-féle „Hallásébresztés-hallásnevelés“ c. füzet vásárlására kéri a kartársakat. A füzet 2 pengős vételára havi 50 filléres részletekben is fizethető a tagsági díjjal együtt. Jelenti továbbá, hogy a nyomtatvány alapot újból megindította. Végül közölte, hogy tanárképzőnk első évfolyamának megnyitására csak a főiskolai tanítóképzés törvényének végrehajtása után számíthatunk. (Gy. Á.)

TANÁRAVATÁS a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán. A M. Kir. Állami Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Tanárvizsgáló Bizottsága június hó 9-én nyilvános díszülés keretében, a Vakok József Nádor Kir. Országos Intézete dísztermében avatta tanárokká a folyó tanévben végzett jelölteket.

Greszler Jenő ny. min. osztályfőnök, a Tanárvizsgáló Bizottság elnöke nyitotta meg a díszülést a Főiskola tanári karának, az avatandó jelölteknek és a nagy számban megjelent érdeklődőknek jelenlétében.

Tihanyi Andor a végzett jelöltek nevében felkérte az elnököt, hirdesse ki a szakvizsgálat eredményét és a jelölteket avassa gyógypedagógiai tanárokká.

Greszler Jenő elnök kihirdette, hogy Baradlai Margit, Bárány Gizella, Bors Andor, Csada Magda, Dorsch Klára, Farkas Gizella, vitéz Hegyháti Alajos, Hegedüs Mária, Kelemen Mária, Markovics Tibor, Molnár Vera, Lengyel Mária, Polgár Magda, Takács Géza, Tihanyi Andor, Tóth Jolán, Turessányi Hedvig és Vissy Gabriella a szervezeti szabályzatban előírt tanulmányi kötelezettségeiknek eleget tettek, ellenük gátló ok nem merült fel és így őket a Tanárvizsgáló Bizottság tanárvatásra bocsátja. Felkérte Tóth Zoltán dr. igazgatót, hogy a jelöltektől a hivatásbeli fogadalmat vegye

ki. Ennek megtörténte után az elnök gyógypedagógiai tanárokká nyilvánította a jelölteket.

Tóth Zoltán dr. igazgató lelkes szavakkal buzdította az új tanárokat ügyszeretetre, lelkiismeretes munkásságra.

Az új tanárok nevében Takács Géza mondott köszönetet a tanári karnak.

A díszülés elején a Magyar Hiszekegyet és végén a Himnuszt Schnitzl Gusztáv igazgató vezényletével a Vakokat Gyámolóító Egyesület „Homeros“-énekkara énekelte.

TANULMÁNYUT. Tanárképző Főiskolánk IV. éves hallgatói az idén is tanulmányútra indulnak Németországba. A 18 napos tanulmányút útiránya: Wien, Linz, Nürnberg, Leipzig, Chemnitz, Dresden, Berlin, Lignitz, Breslau. Budapesttől Wienig, illetve Linzen át Passauig hajón, onnan tovább gyorsvonaton és autóbusszon teszik meg az utat. Indulás jún. 15-én d. u. 6 órakor. A résztvevők száma: 1 kísérő tanár és 15 hallgató. A tanulmányutat Füzesi Árpád főiskolai előadó tanár szervezte és vezeti.

LÁTOGATÁS. Pócza József miniszteri szakelőadó május közepén megtekintette a váci siketnéma intézeteket.

A MAGYAR PHONETIKAI TÁRSASÁG KÖRÉBŐL. Február 15-én tartotta meg a Társaság *Sarbo* professzor elnöklétével évi közgyűlését. Az elmúlt évben a Társaság 6 tudományos ülést, 2 választmányi ülést és 1 közgyűlést tartott. Előadókként szerepeltek: dr. *Berndorffer Alfréd*, *Pátzay Pálné*, *Sulyomi-Schulmann Adolf*, *Istenes Károly*, dr. *Molnár Imre* és dr. *Lux Gyula*. Az előadásokkal kapcsolatban 16 hozzászólás hangzott el. A közgyűlés a *Salzburgban* tartandó nemzetközi fonetikai kongresszuson való képviselétével dr. *Bajkay Tibor* egyet. m. tanárt és a *Ghentben* tartandó kongresszuson való képviselétével *Sulyomi-Schulmann Adolf* igazgatót bizta meg.

SZILÁGYI IZABELLA soproni ingyenes nevelőtanár izületi gyulladásban megbetegedett s március óta a soproni Erzsébet-kórházban ápolják. Állapota némileg javult.

REMÉNYSUGÁR családi nevelőotthon néven gyógypedagógiai magánintézetet nyitott Wallrabenstein Frigyes kartársunk Budakeszin. Intézetébe gyógyító nevelésre szoruló fiatalokorúakat vesz fel jobb családokból. Intézetének ápoló és foglalkoztató tagozata is van.

PROF. DR. M. NADOLECZNY, a müncheni poliklinikán júl. 11-től aug. 6-ig továbbképző tanfolyamot tart orvosok és tanárok részére a beszédgyógytan köréből. S. R.

A MAGYAR PHONETIKAI TÁRSASÁG 1938. évi május hó 17-diki tudományos ülséében *Bognár Elek*: A szónoki beszéd kellékeiről értekezett. Előadásában kifejtette, hogy a színész és a szónok eszközei között bizonyos hasonlóság van. Éppen azért a színművészet alapvető tanait a szónokokkal és az előadókkal is meg kell ismertetni. A beszéd művészetének előfeltétele, hogy tisztában legyünk beszédünk anyagával, még mielőtt beszélni kezdünk. Továbbá ninnünk kell annak igazában, amiről másokat meggyőzni akarunk és mindenáron akarnunk kell a sikert elérni. Akik nyilvánosság előtt gyakran szerepelnek, azoknak beszéde mindenek előtt érthető legyen. Le kell szokni a módorosságokról és meg kell tanulni színesen, érdekesen és lebilincselően beszélni. A szónok csak abban az esetben képes eszméit másokba átönteni, ha biztosítani tudja hallgatóinak éber figyelmét. Ennek eléréséhez szükséges, hogy a szónok hangja színezőképes legyen, azaz érzékeltetni tudja a lelkében végbeműködő indulatokat. Kívánatos, hogy a beszéd ne tűnjék betanultnak. Ugy kell azt előadni, mintha ott születnének a gondolatok. Ezen a téren nagy szerepe van a művészien elhelyezett szüneteknek, amelyekkel izgalmassá és érdekessé lehet tenni az előadást. Befejezésképpen ismertette, mint a beszéd kísérőeszközeit: a gesztikulálás hivatását és technikáját, továbbá a szem fontos feladatait, amelyeket a szónok ügyesen kihasználhat sikere érdekében.

INTERNATIONALE GESELLSCHAFT FÜR PHONETIK. (International Society of Phonetic Sciences — Société Internationale des Sciences Phonétiques.) Mivel a Deutsche Gesellschaft für Phonetik-nak 28 államból van tagja, az a kívánság merült fel a Társaságban, hogy nemzetközi szervvé alakuljon át. Ez az átalakulás a Deutsche Gesellschaft f. Ph. 1938. évi január 6-i gyűlésén történt meg. A fenti címen újjáalakult nemzetközi társaság elnökségét dr. *Daniel Jones* egyetemi tanár (London) vállalta. Az első elnökségi és választmányi gyűlést a *Gent*-ben 1938. júl. 18-tól 22-ig tartandó Third International Congress for Phonetic Sciences nagygyűlése alkalmával tartják meg. A gent-i gyűlésen *Sulyomi-Schulmann Adolf* kartársunk is szerepel egy szakelőadással.

S. R.

Könyv- és lapszemle.

MAGYAR NYELVVÉDŐ KÖNYV. Közrebocsátották: Pintér Jenő és munkatársai. Ára 1 pengő. Gyakorlati hasznosság és használhatóság szempontjából kiválóan értékes könyvvel gyarapodott a magyar nyelv tisztaságáért küzdő irodalom. Ez a könyv tömören egyesíti magában a helyes stílus feltételeit, a magyar nyelvi sajátságok használási módját, a hibás kifejezések helyes alakjait és a gyakrabban előforduló idegen szavak magyaros szólamait. A 144 oldalas mű nemcsak a tanulóifjúság tankönyve lehet, hanem oda kívánkozik minden író asztalára, aki mondanivalóit salakmentes magyarsággal akarja papírra vetni.

„MAGYAROSAN“ címmel nyelvművelő folyóiratot ad ki a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvművelő Bizottsága. A folyóiratot Putnoky Imre szerkeszti Pintér Jenő közreműködésével. Előfizetési ára egész évre 1 pengő. Egy évben ötször jelenik meg. Erre az igen olcsó, nagyon tanulságos folyóiraatra nyomatékosan felhívjuk olvasóink figyelmét. Megrendelhető: M. Tud. Akadémia könyvkiadóhivatala, Budapest, V., Akadémia-utca 4. címen.

A BESZÉD. Beszédművészeti folyóirat. I. évf., 1. szám. Szerkeszti: *Győrffy Tivadar dr.* Évi előfizetési díj 9 P. Egyes szám ára 50 f. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Horánszky-u. 1. III. 3. — Április 7-én jelent meg a tudomány és művészet fejlesztésében hézagpótló folyóirat: A Beszéd. Nemcsak retorikai és stilisztikai szempontból taglalja a beszélést, hanem egészen új tudományos szempontból és célja a helyes művészi beszédkészség fejlesztése és tanítása, valamint általában minden beszédnevelési kérdés megtárgyalása. A szerkesztőség elsőrendűen hézagpótló munkát teljesít folyóiratával, mert a beszédet, amely az emberi érvényesülés legfontosabb eszköze, méltó helyre állítja s az egyéni és társadalmi nevelés egyik legkiválóbb tényezőjeként akarja elismertetni és érvényrejuttatni minden területen. Az első számba a vezető cikkeket *Meszlény Marton Elemér* szföv. tanácsjegyző, beszédművészeti előadó „A beszédművészet tudománya“, *vágvecsei Babó Tivadar* főorvos-tisztiorvos „A beszéd keletkezésének élettana“ és *Sulyomi-Schulmann Adolf* gyógyped. igazgató „A hangos beszéd és a lélek fejlődése“ címen írták. Egyéb rovatai: Törvénykezés, Politikai beszéd, Alkalmi és ünnepi beszédek, Hírek, Vidám sarok, Szerkesztői üzenetek. Munkatársai a fenti cikksírókon kívül: *Perlaky Lajos* egyházi író, *Szentimrei Pál* író, *Margitay Lóránd dr.* ügyvéd, *Dene Mihály* igazgató-tanító és *Litteráty Pál* gimn. tanár. Intézeteink figyelmébe melegen ajánlom pártolásra a folyóiratot. *S. Sch. A.*

HERBERT WEINERT: *Kampf den Sprachfehlern!* Gyakorlati útmutató a hangzók kiképzésére és javítására. Kiadta a Reichsfachschaft V., Sonderschulen im N. S. Lehrerbund. Megrendelhető: Armanen-Verlag, Leipzig. 146 old. Ára 2.60 RM.

A legszűkebbre szabott és feltétlenül szükséges elmélet mellett, ez a könyv valóban a gyakorlat és a szakember számára íródott. Stílusa szabatos, rövid és tömör. Még az idősebb tanár is sokszor jut oly helyzetbe, hogy a hangzóképzésnek más útját kell keresnie, mert eddigi útjai nem vezették célhoz. És még az idősebb szaktanárnak is nagyon értékes útmutatásokkal, szabatos gyakorlati eljárásokkal segít *Weinert* könyve. *Weinert* nem ír le elméleti eljárásokat, módszereket, nem tér ki a beszédképzés tág mezejére, hanem szigorúan csakis a hangzóképzéssel foglalkozik és ennek köszönhető, hogy az egyes hangzók kiképzését a leggyakorlatibb és a legváltozatosabb alakban ismerteti. A teljes gyakorlatot írja le a gyakorlati szakembernek, ezért aztán különösen a siketnémák, nagyothallók és hibásbeszédűek kezdő tanárai tanulmányozhatják kiváló haszonnal. A legtöbb szakkönyvnek az szokott a hibája lenni, hogy az elmélet tengeréből alig lehet a gyakorlatban megvalósíthatót kihalászni; *Weinert* könyve készen, kézzelfoghatóan és közvetlenül a gyakorlati alkalmazások szinte tökéletes gyűjteményét adja. Hogy ez a könyv nem arra való, hogy az iskolák könyvtárát szaporítsa, hanem, hogy valóban a gyakorlatot végző szakember munkatársa legyen, mutatja az is, hogy maga a német tanítószövetség adta ki. *Ehrhard Polster* rajzai jól szemléltetik az írott útmutatásokat, valamint értékes része még a könyvnek a hangjelek, a szájkéz-rendszer és a hangzóképzéshez használható eszközök gyűjteményes rajza és használati utasítása is. *S. Schulmann.*

DEUTSCHE ZAHN-, MUND- UND KIEFERHEILKUNDE. 1937., 4-ik kötet, 666—74-ik oldal. (H. Meusser, Leipzig). *Zur Beurteilung der Gaumenspalten vom phonetischen Handpunkte aus.* Von Otto von Essen. Az ínyhasadás megítélése fonetikai szempontból. A beszélés és a beszéd javító munka szempontjából az ínyhasadást annál kedvezőtlenebbül ítéljük meg, minél merevőbb és működésében minél gátoltabb a felső ajak, minél jobban előre áll az alsó állkapocs és minél jobban húzódik hátra a nyelv; minél jelentősebb a felső állkapocs és a fogazat rendellenessége, minél szűkebbek az orrjáratok, minél nagyobb a garatür sagittális mélysége kiejtéskor, minél gyengébben dolgozik a garat és az íny izomzata és minél magasabbra emelkedik kiejtés közben a gégefő.

ARCHIV FÜR SPRACH- UND STIMMHEILKUNDE UND ANGEWANDTE PHONETIK. 1937., 1-ső füzet (Metten és Co, Berlin). *Untersuchungen über die Muskelbewegungen im Rachen- und Mundraume bei Gaumenspalten*. Von Otto von Essen. Izommozgás vizsgálatok inyasadás esetén a száj és garatüregben. -- Inyasadás esetében a rendes beszédműködés kiesése, vagy akadályozása miatt pótló, vagy kiegyenlítő beszédmozgás törekvések keletkezhetnek. Ezeknél a pótló, vagy kiegyenlítő mozgástörekvéseknél célszerű, vagy célszerűtlen jelenségeket ismerhetünk fel. A célszerű, vagy célszerűtlen kiejtésmozgásjelenségek ismeretéből a hangzó és beszédképzés megfelelő javításmódjai állapíthatók meg.

A BERICHT ÜBER DIE FÜNFTHE VERSAMMLUNG DER DEUTSCHEN GESELLSCHAFT FÜR SPRACH- UND STIMMHEILKUNDE (1936) több kiadványa, — amely a szaktanárságot kiválóan érdekli — különnyomatokban most jelent meg. Ezek közül ajánljuk: Bagger, Hangvizsgálatok siketnémáknál; Lehmann, A hallástanítás gyakorlata; Lindner, A beszédtanításról c. dolgozatokat. Megrendelhetők: Curt Kabitzsch, Leipzig.

Sófalvy Róza.

A Siketnémák és Vakok Oktatásügye

február, április, június, október és december első felében jelenik meg.

Lapzárta:

a megjelenés előtti hónap 20-án.

Ismertetésre szánt könyvek,

cserepéldányok a *felelős szerkesztő* címére, (Budapest, VII., Bethlen Gábor-tér 3. VI. 6.)

Kéziratok:

siketügyi vonatkozásban Györgyfy Ákos címére (lásd fent) *vakságügyi* vonatkozásban Konrád György címére, (XIV., Mexikói-út 51. II. 1.) küldendők.

Megrendeléseket,

a lap szétküldésével kapcsolatos felszólalásokat és címváltozásokat a kiadóhivatal vezetőjéhez kell küldeni. Györgyfy Pál (Budapest, VIII., Festetics-utca 3.)

Siketnéma intézeteink életéből.

A SIKETNÉMÁK BUDAPESTI ÁLL. INTÉZETÉBEN — az intézetnek az Eucharisztikus Kongresszussal kapcsolatban zarándok szállás céljára való igénybevétele miatt — a tanévzárás május 15-én történt meg.

A NAGY SIKERREL LEZAJLOTT EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS áldozócsütörtöki ifjúsági ünnepélyes szentmiséjén és szentáldozásán a váci siketnéma intézeteiből és foglalkoztatókból 97 növendék vett részt Szentgyörgyi Gusztáv igazgató és 12 tanár kíséretében.

SIKETNÉMA CSERKÉSZZEK TÁBOROZÁSA. A siketnéma váci kir. országos intézetének Simon Antal cserkészcsapata június 14-én Nógrád várának közelében 8 napos táborba száll Zsembai Ferenc tanár cserkészparancsnokkal. A táborozást a Siketnéma Gyámoló Váci Egyesület segítyezi.

SZEMORVOSI ÉS FOGORVOSI VIZSGALAT. A váci siketnéma intézetek növendékeit tavasszal szemorvos, június elején pedig fogorvos vizsgálta meg. A fogorvos a siketnéma intézet és a leány foglalkoztató intézet növendékeinél a szükséges kezelést is elvégezte.

TINSCHMIEDT ERNŐ soproni tanárt a TESz országos elnöksége a soproni kerület titkárává választotta.

VAS JÁNOS soproni kartársunk Ilona nevű leányát április 17-én eljegyezte Egry László m. kir. hadnagy.

A SOPRONI INTÉZET Felügyelő Bizottsága május 13-án ülést tartott, amelyen az inézeti államsegély felemelésének kérését határozta el. Ugyanakkor megállapította a felügyelő bizottság, hogy a tanárok tanulmányi és hivatalos kiküldetések alkalmával napidíjra tarthatnak igényt. Felhatalmazza az igazgatóságot, hogy a költségvetésbe e célra megfelelő összeget állítson be, a maga részéről pedig ez ügyben a minisztériumban eljár. A felügyelő bizottság új tagjai a város törvényhatósága részéről Völker József ny. igazgató és Dömötör Mihály hercegi gazdasági főtanácsos lettek.

A SOPRONI INTÉZET NÖVENDEKEI a tanári karral együttesen a kies fekvésű Hubertuson egézsnapos kirándulást rendeztek.

A SOPRONI IFJ. ÖNKÉPZŐKÖRBEN befejezték a sakkversenyt. A versenyen sok szép játszmát játszottak. A díjakat — érdekes jelenség! — alsóbb osztályosok, V. és VI. osztályosok nyerték.

Szegénygondozásba vett vakok jelenlegi helyzete.

Irta: Herodek Károly.

A világháború vérzivataraiiban megsebesült s helyrehozhatatlan testi és érzékszervi hibában, illetőleg fogyatékoságban szenvedő vitéz katonáink szellemi és élethivatási kiképzésére és részben anyagi támogatására létesítette *gróf Tisza István* miniszterelnök a m. kir. rokkantügyi hivatalt és annak egyes szerveit, amely később orsz. hadigondozó hivattallá alakult át. E hivatal helyi vezetésével *gróf Klebelsberg Kunó* kuituzsminiszteri államtitkárt, a későbbi minisztert bizta meg. A rokkantügyi hivatal feladatának megkönnyítésére a kebelében létesített vakok intézetének irányítására és ellenőrzésére igazgató-tanácsot szervezett s abban való közreműködésre több jeles közéleti férfiú mellett a Vakok József Nádor Királyi Országos Intézete igazgatóját is meghívta, amennyiben „súlyt helyezvén arra, hogy az intézeti tanácsban a szakkörök képviselve legyenek“.

Az igazgató-tanács nagy tudású és agilis elnöke, *gróf Klebelsberg Kunó* a tárgyalások folyamán több ízben hangoztatta, hogy a világháború szerencsétlen áldozatai lelki egyensúlyának kialakítására, további életkörülményeik intézésére *leghivatottabbnak tartja a gyógypedagógiai tanárokat*, akik mind tanulmányaik, mind lelki alkatuk, tapintatuk és bánásmódjuk alapján az ilyen teendők ellátására egyenesen predesztinálva vannak. És ebben a nemes Grófnak tökéletesen igaza volt. Ebből kifolyólag a rokkantügyi hivatal főbb pontjain, mint erősen tartó pilléreket, mindenütt ott találjuk a gyógypedagógiai tanárokat, akik eléggé fel nem becsülhető, értékes működésükkel nagyon előnyösen szolgálták a reájuk bízott ügyet és igen becses erkölcsi tökével gazdagították a gyógypedagógiai tanári rend érdemeit.

Éppen azért, amidőn e lapok hasábjain a szegényügy hatósági ellátásáról szólunk, úgy véljük, hogy a tanári rend szívügyéhez közelálló kérdés széles körben érdekelheti a kartársakat. Szinte alig lehet különbséget tenni az egyes gyógypedagógiai ágazatokon működő tanárok tevékenységének értékelése között, mert a szegénygondozás egyetemleges és speciális kérdései válogatás nélkül egyaránt érdekelhetnek mindannyiunkat. A természet mostoha gyermekei, akiknek nevelés-oktatása a mi szakavatott gondozásunkra van bízva, nem tekinthetők egyebeknek, mint *az élet sebesültjeinek*. Nekünk bár hivatásunknál fogva az érzékszervi és szellemi fogyatékosok oktatásával és védelmével kell ugyan első sorban foglalkoznunk, humanisztikus tevékenységünknek mindazonáltal ki kell sugározódnia a tanulók későbbi életviszonyaira is, sőt mellettük kell állanunk akkor is, amikor

a munkaképtelenség és az aggkorral járó testi és szellemi erők fogyatékán lesznek. Az ifjú tanárgeneráció, amidőn eljegyzi magát a gyógypedagógiával, voltaképen a védencek egész életére kiható tevékenységére köti meg a frigyét. Ez természetes is, mert a szegénygondozás három ágazatú: a) gazdasági, b) egészségügyi és c) nevelői irányzatú.

A szegénygondozás vázlatos szemlélete.

Mielőtt a székesfőváros területén, közelebbről a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület által folyamatba tett szegénygondozási ténykedésre kitérnénk, tartsunk rövid szemlét a felett, milyen indokok és szempontok vezérlik az organizált államok, sőt az egész művelt emberi társadalom azon elhatározását, hogy a szegényüggyel a törvényes keretek szem előtt tartása mellett foglalkozzék.

Ha az emberiség művelődési történetén végigtekintünk és vizsgálat alá vonjuk az egymást felváltó társadalmi osztályok rétegződését, megállapíthatjuk, hogy gazdaságilag különböző színeződést tükröztető, mutató emberek együttélésének egyik állandó, szinte szükségképpen kísérő jelensége a szegénység. Azért gróf Mikes János ideillően igen helyesen mondja: „A szegénysegítés, a nyomorúság sujtottjainak vizsgálatása nem az újkor találmánya.“

Voltak és vannak korszakok, amikor a társadalomnak munkaképes, tettevágyó és arra hivatott elemei valamely katasztrófális körülményeknél fogva, hirtelen jutnak tragikus helyzetbe. A most élő nemzedék szenvedő tanuja annak a nagy vér, pénz és vagyonbeli kataklizmának, mely családokat, osztályokat, néprétegeket döntött anyagi romlásba. Bár a szegénygondozásnak egyik sarokpillére a baj megelőzésének, az ú. n. prevenciónak alkalmazása, azonban az olyan katasztrófáknál, mint amilyen az 1914—1918. világégés és az azt követő pénzbukás volt, minden előzetes intézkedés csődöt mondott volna. E katasztrófális helyzet a gazdasági élet hullámszája folytán a nép rétegződésében erős eltolódásokra vezetett s akik az új viszonyokhoz alkalmazkodni nem tudtak — most a személyi okokat nem keressük, — szegénysorsba süllyedtek le. Származzék azonban a szegénység akár az egyén képességeiben és erkölcsi megítélésében rejlő okokból, pl. testi- vagy szellemi csökkentértékűség, vagy véletlentermészetű okokból, pl. csapások és halálesetek, illetőleg szociális és gazdasági viszonyokból, pl. munkahiány, — megszorult nehéz helyzetbe jutott embertársainkon való *segítés* nemcsak a vallás parancsa, hanem az ember természetével és társas hajlammal a legszorosabb kapcsolatban álló *erkölcsi törvény*.

A szegénygondozás leghatalmasabb mozgatóját már ős-időktől kezdve a *vallási szemlélettől* nyerte. A tulajdonképeni etikai alapot a szegénygondozás, a kereszténységtől kapta azáltal, hogy a keresztény tanok az emberek egyenlőségét, a felebaráti szeretetet és könyörületességet hirdetik és gyakorolják. A vallásmorálban térünk el a pogány és istentelen népektől, akik a jócselekedetet liberális szemléletből merítették és merítik.*)

A karitas, szegények felkarolása és gondozása különösen képen a *középkorban* vett hatalmas lendületet. Kultusz fejlődött ki ebből a nemes szivekhez szóló ügyből a lovagrendek virágzásának időpontjában. Erre az időre esik a *vakok első asylumának*, Quintze-Vigtins-nek, 1260-ban történt alapítása. Szent Lajos francia király a keresztes háborúban szemük világát veszített harcosoknak létesítette ezt a kitünően működő, sok szenvedést és keserű könnyet enyhítő és letörlő intézményt, amely idők folyamán hasonló intézmények létesítésének mintája gyanánt szolgált. A szegények nagy védője, a katolikus karitas hőse, *Paulai Szent Vince*, aki az Irgalmasnővérek rendjének megalapításával a szegényügynek alig felbecsülhető szolgáltót tett. A mai napokban is az irgalmasnővérek, szerzte egész kontinensünkön mindenütt a jóságnak, az önfeláldozásnak, a gyakorlati keresztény szeretetnek bátor katonái. A Vakok József Nádor Királyi Országos Intézete immár félszázadot meghaladólag vállalhatja övéinek a jóságos lelkű nővéreket.

Néhány törvényes rendelkezés ismertetése.

Mielőtt a címben felvetett kérdés tételezen felsorakoztató ismertetésére rátérnénk, felelnünk kell elsősorban arra, miként is áll hazánkban a *koldús-ügy*. Kétrendbeli törvényt idézünk, még pedig az 1871:XVIII. t.-c.-et, amely a községek köteletségévé teszi a szegényügyről való gondoskodást; ugyanezt a kötelezettséget állapítják meg a községi törvény (1886:XXII. t.-c.) 145—147. §§-ai is. Azonban ezen törvények egyebet is tartalmaznak, kimondják: „Amennyiben a jótékony-intézetek segélye és egyesek könyöradományai a községek szegényeinek ellátására elegendő nem volna“... más úton kell gondoskodni létfenntartásukhoz igénybe vehető forrásokról.*) A törvény ezen engedményeket nyújtó intézkedése termelte ki nálunk a koldús-ügyet. Ugyanis az egyes politikai községek a törvénynek rugalmas mivoltát igen gyakran saját javukra magyarázták és ez mindig súlyos

*) Dr. Csorna K.: Szegénygondozás Budapesten.

*) Magyar Kultura: 1938. febr. 5. sz.

anyagi helyzetükben érthető is, mert a hatóság gondolkozásának középpontjában áll, hogy minél kevesebb szegény tartása terhelje a községi költségvetést. Voltak azonban, hála Isten, hivatásuk magaslatán álló hatóságok, akik a gondozásra szoruló szegényt tették erkölesi és érzelmi világuk tengelyévé s igaz keresztényi öntudattal, a felebaráti szeretet tiszteletreméltó megnyilvánulásának látható és érzékelhető jeleivel siettek a nyomor súlyos terhét elviselhetővé tenni. Rendre, és szinte varázsütésre, nőtték ki a társadalom széles skálájú talajából a szegényházak, otthonok, menedékházak, stb., a hatóságok intézkedése és a társadalom cselekvő szerepette folytán. Mert ehhez az építő munkához a magyar társadalom sohasem tagadta meg a hozzájárulást. Nagyon helyesen állapítja meg dr. *Csorna Kálmán* „A Szegénygondozás Budapesten“ c. munkájában, hogy „Szükséges volna egy olyan jogszabály életrekeltése, amely biztosítaná a társadalmi egyesületek munkájának a hatósági munkával való harmonikus együttműködését“. Sajnos, a derűs oldalnak vannak sötét oldalai is, mert hány esetben volt így s hány esetben nyilvánult meg a hatóságok részéről a szeretet; vagy hány esetben találkozunk a közömbösségnek sorvasztó jeleivel! A segélyezésnek és erkölesi támogatásnak ez az elsőkélyesedése, annak a minimum felé való ingadozása termelte ki a koldulást és koldús-ügyet.

Ebben a szomorúan sivár, rezervációs vadonban főképpen a vakok találták meg elhelyezkedésükhöz szükséges létfeltételeket. Az emberi nyavalyának külsőleg is mélységes szájalmat keltő formáját a világtalan ember hordozza magán, ez olyan stygma, amely szinte dörömbölve kiabál a szívekhez s megvallhatjuk, hogy az esdő, könnyörgő szavak csaknem mindig meghallgatásra találnak, mert közvetlenül szólnak a szívekhez s az érzelmek dinamikája parancsolólag lép fel az ember benső érzelmvilágában. Vagy kit nem hatna meg annak a vak koldúsnak esete, aki egy szép tavaszi napon mellére a következő feliratos táblát függesztette: „Tavaszz van, és én vak vagyok!“

A székesfőváros egy milliót meghaladó embererdejével magnetikus erővel vonzotta és vonzza a vakokat, nem is szólva arról, hogy a gyárak és egyéb üzemek a szükséges preventív intézkedések hiányában elég tekintélyes százalékban termelik a látási hiányban szenvedőket.

A magyar belügyi kormányzat a fentebb körvonalazott törvényes rendelkezéseken kívül a körülményekhez képest minden alkalmat megragadott, hogy a szegénygondozást minél szélesebb területen, minél intenzívebbé tegye. Bár a szociálpolitikai színezetű tevékenység, mint azt az illetékes té-

nyezők megállapították, újabb időkben háttérbe szorult, aminek magyarázatát a rendkívüli gazdasági körülményekben találjuk, azonban komoly jeleket találunk a nehézségek megszüntetésére.

A szegénygondozás legsúlyosabb fizikai defektusban szenvedők csoportjának helyzetét mélyrehatóan és mondjuk ki, igen előnyösen befolyásolja a m. kir. belügyminiszternek „A könyöradománygyűjtésnek (koldulásnak), továbbá a munkaképtelen szegények és munkanélküli ínségesek támogatásának szabályozása“ tárgyában 1936. július hó 15-én 172.000. sz. rendelete, mely az illetékes tényezőket gyors és igen beható humanisztikus intézkedések megtételére sarkalta.

Az egyesület felajánlja jószolgálatait a vakok felkarolása érdekében.

Az idézett B. M. rendelet 8. §-a értelmében közsegély nélkül megélni nem tudó szegényekről az a község (város) köteles gondoskodni, amelynek területén a rászorultak a segélyezés szükségességének beálltakor tartózkodnak. Ezen rendelkezésből kifolyólag a székesfőváros polgármesteri hivatala a szegénygondozásnak új rendszerét alkalmazta, amelynek folyamánaképpen az utcai koldulást beszüntette és a hatósági segélyezést vezette be az egész vonalon. Szerencsés és gyakorlatias elgondolásnak kell minősítenünk a Vakokat Gyámolító Országos Egyesületnek azon elhatározását, hogy a hatósági gondozásra szorultak nagy tömegéből a vakokat kiemelte és saját szervei által kívánta gondoztatni.

Az egyesület stilszerű és helyes elgondolásait a fővároshoz intézett előterjesztése alapján, közérdekű voltokra való tekintettel, pontokba foglalva az alábbiakban ismertetjük: *a)* a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület eddig is foglalkozott az ország székvárosában élő vakok segélyezésével, a jövőben pedig a segélyek eljuttatásában a célszerűség elve jobban volna kidomborítható. *b)* Vállalja a segélyeknek házhoz való szállítását, ami rendkívül előnyös a vakokra nézve és azt, hogy a munkát kérő és arra alkalmas vakokat foglalkoztatja. *c)* Rendezni kívánja a 36 év óta tevékenykedő betegsegélyző társasörnek keretében az ellátatlan vakok betegellátásának ügyét. *d)* A segélyezésre szoruló vakok száma az összeíráshoz képest előre láthatólag emelkedni fog, miért is a segélyezésre vonatkozó rendelkezésben olyan pont veendő fel, amelynek értelmében a betervezett létszám 20–25%-kal emelhető legyen. *e)* Oly esetben, amikor a főváros által engedélyezett segély a vak számára bármi oknál fogva elégségesnek nem bizonyul, készséggel siet a rászorultak támogatására. *f)* Végül a Vakokat Gyámolító Magyarországi

Egyesületek 1936. december hó 14- és 15-én tartandó országos értekezletén a vakok segélyezési kérését különös gonddal kívánja tárgyalni és keresni fogja a módokat az intézményes megoldásra.

Első tekintetre is megállapítható, hogy tartalmas humanisztikus és igen hálás anyagot ölel fel az egyesület ajánlata. Van benne tiszteletreméltó altruizmus, világtalan embertársaink iránt megnyilatkozó és nehéz helyzetükben velük együtt érző meleg szív, sőt mi több, a további építő munkához evolúciós gondolat. Az egyesület ebben az előre vetített erőteljes lépésben a világtalanokat gyámolító feladatainak magaslatára helyezkedett. Mert mily örökbecsű és mélyen a szívekbe markoló gondolat felemelni azt a súlyos keresztet, amelyet a mostoha sors kiméletlen keze a világtalan védencekre helyezett és amelyet a soha meg nem szűnő golgota-járásában elviselni kénytelen. Veronika-kendő ez szenvedő embertársaink verejtékes arcának felszárítására.

Igaz ugyan, hogy fővárosunkban eddig sem volt teljesen magárahagyott a vak ember, még abban az esetben sem, ha naponkinti kenyerét a koldulás keserveivel áztatta. Elismerésreméltó felkarolással gondoskodtak róla az arra hivatott szervek. De most az egyesület többet, tartalmasabbat, értékesebbet és célszerűbbet ajánl fel életszínvonaluk biztosítására és emelésére. Elégséges, ha rámutatunk az *a)* és *e)* pontok alatt foglaltakra, amelyek a valódi segítség-nyújtás ajtaját tárják ki előttünk. A székesfőváros és a társadalmi téren tevékenykedő egyesület, dr. Csorna elgondolása szellemében, szinte kart-karba fűzve keresték és szerencsés módon meg is találták a vakügyi szegénygondozásnak egyedül helyes megoldási módját. Mert ez a csoport valóban annak az egyesületnek feladatkörébe tartozik, amely hivatásszerűen vállalta és feladatának tartotta ügyüknek felkarolását, nyújtását mindannak az anyagi és erkölcsi javaknak, amelyekkel javukat szolgálni lehetséges. Ha az apokaliptikus elgondolás, és most már az illetékes tényezők részéről perfektuált szervezet minden kívánságot általánosságban és részleteiben talán nem is képes kielégíteni, mert hiszen, amit nyújtani képes, az valóban olyan minimuma az emberi lét fenntartásához szükséges eszközöknek, amely semmiféle kilengést nem tűr meg, sőt igen gondos beosztásra és az értékek megbecsülésére kényszeríti a kedvezményben részesülőket, azt azonban senki sem vitathatja, hogy amire vállalkozott az egyesület, az a vakok érdekében fekvő üdvös elhatározás volt, sőt minden objektív ítékezés csak a méltányosság és a megnyugvás hangján szólhat róla. Bízunk kell a jövőben, a társadalmi erőforrások intenzívebb feltörésében, a hatóságok bölcös és nemes felfogásában és az állam segítő munkájában, mert

ha ma még zökkenések elő is fordulnak, lassan bejut a rendes kerékvágásba.

Mindezekután pedig lássuk a konkrétumokat, lássuk azokat az értékeket, amit a főváros felajánl és ad, fedjük fel azokat a megállapításokat, amelyeket a gondozásra szoruló szegény vakokra vonatkozóan mond.

Első megállapításképen szegezzük le, hogy a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület felajánlott szolgálatát a vakokkal való különleges és szakszerű elbánás és a hatóság tehermentesítése érdekében *elfogadja*, illetőleg az egyesület kérelméhez híven a vakok gondozásával megbízza.

A következő pontban elrendeli, hogy a főváros által rendelkezésre bocsátott részben természetbeni, részben pénzbeli ellátmányból — kiegészítve azt az egyesület által eddig is kiosztott segélyekkel — biztosítsa a vakok és családtagjaik lakását, napi háromszori étkezését, fűtését, világítását és gondoskodik a szükséges tisztogatási eszközökről, orvosi gyógykezelésről, gyógyszerekről és végül az egyesület által gondozásra vállalt vakok viszonyainak időnkinti felülvizsgálásáról.

Miután pedig az egyesület a fentiekben kívül a vakokról egyéb tekintetben is intézményesen kíván gondoskodni, hozzájárul a székesfőváros ahhoz is, hogy a gondozásbavett szegény vakokat önkéntes jelentkezésük alapján a Vakok Betegsegélyző Társasköre tagjainak sorába felvegye és azoknak egy részét vidéki birtokára kihelyezze és könnyebb mezőgazdasági munkával foglalkoztassa.

A fővárosnak a fentiekben ismertetett intézkedése egyelőre provizórikus lépésnek tekintendő a szegénygondozásra szorult vakok helyzetének szakszerűbbé és jobbá tételét illetőleg, mert az adott megbízást bármikor és egyoldalúan visszavonhatja, sőt fenntartja magának az egyes személyek érdekében foganatosítandó intézkedés jogát is, aminthogy szerveivel a gondozásba adott és vett vakok gondozását szintén szigorúan ellenőrizni fogja. Végül kijelenti, hogy az ellátáshoz szükséges élelmezési jegyek kiadásáról, továbbá a pénzbeli segélynek felhasználásáról az egyesület szabályszerű elszámolást köteles betervezni.

(Folytatjuk.)

Hirek a vakok világából.

Évzáró ünnepély a vakok József Nádor kir. országos intézetében.

Cseresnyés Ferenc és Schannen Péter ünnepi búcsúztatása.

Az Eucharisztikus Világkongresszus zarándokainak elhelyezésére az intézet helyiségeit is igénybe vették. Ezért az évzáró ünnepélyt május hó 15-én tartották meg. A taneredmények bemutatása és a tornacsoportok díszturnája után az ünnepély a díszteremben folytatódott, ahol a magasabb igényeket is kielégítő ének- és zeneszámok a közönséget szünni nem akaró tetszésnyilvánításra ragadta. A kilépő növendékek köszönő és búcsúbeszéde után, Vollmann János igazgató buzdító és atyai szavakkal búcsúzott az intézetből távozó növendékektől. Ezután Vollmann János igazgató a nyugalomba vonuló Cseresnyés Ferenc és Schannen Péter igazgató-kartársaktól vett búcsút a szülők és növendékek nevében, felemlítve, hogy intézetalapításon kívül a gazdag alkotások és újítások egész sorát köszönhetjük nekik. 40 éves működésük alatt nem történt a vakok érdekében olyan esemény, melynek kezdeményezői, megvalósítói vagy legalább a legnagyobb terhet vivő munkásai ne ők lettek volna. Egész Európa intézeteiben tanultak, búvárkodtak és kutató munkásságuk eredményeit pazar kézzel szórták el közöttünk. Céljuk mindenkor az volt, hogy a vakság által sujtottakat felemeljék és a társadalom hasznos tagjává tegyék. Állandóan munkálkodtak és mindig az élen jártak. Cseresnyés Ferenc és munkatársai a világháborúban megsebesült és megvakult katonák százait ragadták ki a végső kétségbeesésből, tétlenségből és indították el a megnyugvás és munkás élet felé. Cseresnyés Ferenc a térképészítés terén is elismerő nevet vívott ki magának Európaszerte. A kartársak őszinte szeretete, tisztelete, a szülők és növendékek hálája kíséri őket az élet további útjain. Végül arra kérte a nyugalomba vonulókat, hogy maradjanak továbbra is atyai jóbarátaink, értékes, bő tapasztalataikat ezentúl is juttassák el hozzánk, a jövőben is járjanak előttünk, s az Isten áldása legyen velük.

Schannen Péter igazgató közvetlen, keresetlen és meghatott szavakkal köszönte meg az elismerő és meleghangú beszédet s a megható ünnepély a Himnusz eléneklésével véget ért.

*

Simon József tankerületi kir. főigazgatói szakelőadó, f. évi május hó 10-, 11- és 12-én látogatta meg a Vakok József Nádor Kir. Orsz. Intézetét. Az eredményes munkálkodásról beszámoló gyűlésen Simon József szakelőadó a főigazgatóság megbízásából őszinte tisztelettel, kartársi és ba-

ráti szeretettel köszöntötte a nyugalomba vonuló Cseresyés Ferenc és Schannen Péter igazgatókat, mint az ügy történelmét formáló és kimagasló egyéniségeit, kiket az elhivatottság hozott erre a pályára és akiknek működése mindenkor vonzó példa lesz előttünk. A felettes hatóságok mindenkor elismerték értékes munkásságukat és erkölcsi megbecsülésük révén lettek igazgatókká és szaktanácsi tagokká. Azon reményének adott kifejezést, hogy ezutáni megbecsültetésük is elkövetkezik. A Mindenható áldását kérte életük további útjára.

A tanári testület tagjai az évváró ülésen búcsúztak el a nyugalomba vonuló kartársaktól, ahol Schreiner Ferenc igazgató méltatta megható és kartársi szeretettől vezetett beszédben a nyugalomba vonuló kartársak értékes munkásságát.

GYÁSZHIR. *Hajdú Katalin*, a Vakokat Gyám. Orsz. Egyesület tisztviselője május hó 3-án elhalálozott. Temetése május hó 5-én volt. A temetésen megjelent dr. *Tóth Zoltán* igazgató vezetésével az egyesület egész tisztikara, sok rokona és ismerőse; résztvettek sorstársai is. Ravatalát a koszorúk özöne borította el, köztük munkatársaié is. *Hikkel István* egyesületi gondnok mondott az intézmény és a tisztviselői kar nevében gyászbeszédet. Hajdú Katalin szerény, nemeslelkű és úri gondolkozású tisztviselő volt, akit emberies tulajdonságaiért mindenki tisztelt, szeretett és nagyrabecsült. A fiatal tanárgeneráció — mert hiszen sokuknak ifjú szobatársuk s valamennyiüknek kedves ismerőse volt — bizonyára őszinte részvéttel gondol szívékhöz oly közelálló Katókára.

A PESTI VAKOK INTÉZETE ÉS AZ 1838. ÁRVIZI HAJÓS. 1938. március hó 13-án volt 100 éve annak, hogy a Duna jege óriási tömegekben feltorlódván, a váci kanyarnál átszakította a töltést és a jéggel elegyes árvíz rövid órák alatt ellepte az ország virágzó fővárosát és rombadöntötte annak épületeit. Dr. *Mihályik Szidor*, a pesti vakok intézetének igazgatója a „*Vakok*”-ról írt munkájában (1870.) erről a katasztrófális árvízről is megemlékezik. Felemlíti, hogy az intézet növendékei milyen heroikus módon viselkedtek és milyen bátorsággal mentették meg életüket. Csónakot ragadtak s mintha látók lettek volna, nagy igyekezettel szelték a szennyes áradat hullámain, hogy a Városliget emelkedettebb pontjain kikössenek. A félelem és életösztön bátorságot öntött beléjük s az elhomályosult látóképességet pótolta a lélek világossága és a helyes tájékozódás megérzése. A mai M. Kir. Zeneművészeti Főiskola helyén állott földszintes épület az árvíz áldozatául esett. Egykorú képrajza nagyon plasztikusan mutatja a földszintes intézeti épület megrongálását. He-

lyébe 1843-ban nagyrésztben közadakozásból összegyűjtött pénzből építette fel a legmodernebb tervek szerint József főherceg nádor a 2 emeletes, masszív épületet, amely 1901-ig szolgálta a vakok nevelés-oktatás ügyét és működéséhez a vakok hazai ügye történetének sok érdekes mozzanata fűződik.

Ebben a sötét, vigasztalan éjszakában, mint valamely gyönyörű szivárvány a komor horizonton, emelkedik ki báró Wesselényi Miklós kemény, markáns, honfiúi hevülettől izzó, megindítóan emberies alakja. aki március hó 13-án egyfolytában 72 órát töltött a jeges ár hullámai között és több, mint 600 ember életét mentette meg. Ezért a bátor, önzetlen és hazafias cselekedetért az „Árvízhajós“ díszítő-jelzőt érdemelte ki s a Ferencesek templomán pompás kivitelű relif szobrászmű örökíti meg emlékét. A nagy árvízhajós, sajnos, 1843-ban *elveszítette látóképességét*. Megható az a szeretet és ragaszkodás, amely az ország minden részéről megnyilvánult iránta s mi, késői utódok, abból csak okulhatunk. *Nagy Ferenc a Néptanítók Lapja* 1938. évi 75. évfolyamának 5. számában a következőképen emlékezik meg a nagy hazafiról: „1843-ban szeme világát teljesen elveszítvén, ilyen megrendítő, súlyos csapással tér vissza a zsidói ősi fészekbe. A nemzet és a nemzet legnagyobbjai megindító részvétellel és szeretettel veszik körül a vak Wesselényit. Pest és debreceni útjában az ifjúság tüntető menettel hódol előtte, Vörösmarty, Deák, Jósika, Kemény, stb. meglátogatják, Kossuth pedig „reszkető kezekkel“ ajándul fel levelében: Tehát csakugyan? Te, Te vesztéd el szemed világát, aki hazádnak világot adtál!“ és leszögezi a történelmi nevezetességű mondatot: „A Te példád volt erónk forrása.“

„Széchenyi szintén a legmelegebb baráti hangon hívja ölelő karjai közé. Wesselényi azonban egyelőre még Kossuth közelében marad. Leveleiben, cikkeiben és alkalmi szónoklataiban Kossuth politikáját támogatja s *világtalanul is*, emelkedett lélekkel avatkozik bele az események irányításába. Szeme világa tehát, ha el is borult, a lélek világa tovább világított s a büszke nemesség ennek fényénél megindultan emeli magához az eddig elnyomott népet, a jobbágyságot. Vaksága miatt ugyan nem lehet tagja az első felelős miniszteriumnak, de szellemileg résztvesz azért a nagy idők minden kimagasló mozzanatában.“

A Vakok József Nádor Királyi Országos Intézete analesciben megtaláljuk a báró Wesselényi Miklós-féle magánalapítványt, amely évek hosszú során sok szegénysorsú, tanköteleskorú vak gyermek oktatását tette lehetővé.

PIERRE WEBER SOHASEM LÁTHATJA BUDAPESTET. Régi vágya volt „A hölgy hozzám tartozik“ c., az

egyik fővárosi színházban játszásra került darab francia írójának — mint azt *Andersen György* megállapítja a vele folytatott beszélgetésből, — hogy ellátogasson a magyar fővárosba s annak szépségében gyönyörködjék. Ennek útját állotta, hogy 49. évében helyrehozhatatlanul *elveszítette látóképességét*. Érdekes psychogrammját olvashatjuk annak a beszélgetésnek, amelyet a két író egymásközött lefolytatott. *Pierre Weber* ugyanis a következő érdekes kijelentést tette: „Ha az ember elvesztette a szemevilágát, hallatlanul türelmessé válik. Fenséges, mindennel megbékült nyugalom ömlik el a szívére. Másképen „lát“ mindent. Az életet is, mert csak befelé néz. A szenvedés megváltoztat, megnemesít mindnyájunkat.“

VAKOK A SZÍNHÁZBAN. A newyorki National Színházban vakok számára külön előadásban eljátszották a *Brother Rat* c. komédiát. Mindenki az előadás előtt *Braille*-féle betűkkel nyomtatott magyarázatot kapott, hogy tisztában legyen a színhelyekkel és a személyek jellegével.

A VAK KÁNTOR TALÁLÉKONYSÁGA. Szombathelyt a Ferencesek templomában *Korenika Géza* vak kántor játékát nagy elmélyedéssel hallgatják az ájtatoskodó hívek. Természetesen, mint világtalan orgonista, nehezebb körülmények között képes feladatának megfelelni. A kivételes zenei tehetséggel megáldott kántor, csak olyképen tudja el látni a templomi szolgálatot, hogy orgonájára egy kis esengőt szereltetett fel, amelyet a miséző pap az oltáron a szükséghez képest megszólaltat. Mint újszerű és eddig sehol sem alkalmazott kiegészítő eljárás kétségkívül figyelmet érdemel.

DR. VITÉZ NEMES DEZSÉRY BIELEK ISTVÁN kormányfőtanácsos, ügyvéd stb., a *Vakokat Gyámolóító Országos Egyesület* jogtanácsosa, 1938. március hó 22-én elhunyt. Az Egyesület rokonszenves, derék jogtanácsosa elhunytá alkalmából székházára kitűzte a gyászlobogót, ravatalára feliratos koszorút helyezett, a temetésen pedig képviseltette magát. A boldogult testvérbátyja volt *dr. Bielek Aladár* miniszteri tanácsosnak, ügyosztályunk egykori melegsívű főnökének. Mindketten egyéniségükből folyó ragaszkodással viseltettek a vakok ügye iránt.

A VAK UJSÁG ELSŐ SZÁMA. Ezt a címet viseli az a kép, amely az *Uj Nemzedék* 1938. március 31-i számában látott napvilágot. Az egyik képen a világtalan vitéz *dr. Kassay Béla*, a Vakok Ujságjának szerkesztője ellenőrzi a dombor-pontnyomást, illetőleg átolvassa tapintással a korrekturát; a másik képen *dr. Bánó Miklós* világtalan mérnök, a vakok sajtójának technikai vezetője családja körében felol-

vassa a Braille-írással készült ujság híreit. Mindkét kép igen sikerült és jellegzetesen mutatja be a vakok pontnyomásának és olvasásának technikáját.

Persze azoknak, akik ismerik oktatásügyünket, mondanunk sem kell, hogy hazánkban nem ez az első vak ujság, amely nyomtatásban látott napvilágot. A Vakok Közlönye 31 éves multra tekinthet vissza s a Vakok József Nádor Királyi Országos Intézete speciális nyomdájában készül pontrendszerben, mindenkor az intézeti igazgató szerkesztésében. Azonkívül volt még egy pontrendszerű lapjuk a vakoknak: a Vakok Lapja, amelyet mintegy 3 évtized előtt boldogait Vitár Rezső egyesületi gondnok szerkesztett és adott ki, amelyből azonban csak néhány szám jelent meg.

LEHETETLEN — ÉS MÉGIS VALÓSÁG. *Róbert L. Ripley* mondja el az alábbi két esetet abban a csodálatosan érdekes gyűjteményben, amely most jelent meg széles körben érdeklődésre számító könyvében. *Francis A. Burdet*, aki teljesen megvakult, maga építette fel háromemeletes, hét szobából, fürdőszobából, padlásból, és mellékhelyiségekből álló házát. Semmi segítsége nem volt. New-Jersey-ben építette fel a házat holland gyarmati stílusban, amilyen csak tapasztalt építőmesterektől telik. Burdet eredetileg ékszerész és ötvösmester volt. Szemevilágát 50 éves korában veszítette el. Házát 63 éves korában kezdte építeni, amikor más ember már visszavonul a jól megérdemelt nyugalomba. Apróra megtervezett és kiszámított mindent. A terveket betéve tudta és mindig tisztában volt vele, mennyire haladt az építkezés. Két és fél évig tartott az építkezés. Burdet pontosan tudta, hol vannak a szükséges szerszámok. Hol és mennyi építőanyag áll rendelkezésre és mennyi kell még. Az épülő ház tetején olyan biztosan mozgott, mint a földön. Könnyedén járt le és fel a létrákon, magas állásokon, amelyeket maga emelt. A ház valóságos csodája a kitartásnak és az emberi akaratnak.

Burdet-nek, azt mondhatnók, — pandantja a magyar Solti György, aki ugyan nem maga építette a fővárosban rendre kerülő 5 bérházát, azonban, mint a Hungária-körút és Thököly-út sarkán épített négyemeletes bérpalota felavatási ünnepén az építőmester toasztjában kiemelte, pontosan tájékozva volt az építkezés minden mozzanatáról, s olyan szakszerű utasításokat adott és annyi szakértelemről tett tanubizonyosságot, amelyért őt sok látó intelligens ember megirigyelhetné.

NYELVÉVEL OLVAS. Ripleynek másik érdekes híre a következő: Missouriiban, Kamsas City-ben él egy fehérhajú kis ember, neve *William Mc. Pherson*. Ez az ember teljesen

vak és hiányzik a két keze is. Mégis kitünően tud olvasni. A nyelvével olvas. Ez annál különösebb dolog, mert a nyelvben csak ízlelő érzékek vannak s a tapintó érzékek igen gyéren vannak kifejlődve. Mc. Phersonnak azonban csak ez a tapintó tagja állott rendelkezésre, nagy buzgalommal fogott hát hozzá, hogy nyelvével olvasni megtanuljon. Egész különös volt a tanulási módszer is. Miközben nyelvével megérintette a „vakírás“ kidomborított betűit, ugyanakkor tanára csupasz hátára rajzolta a megfelelő betűt, a két lapockacsont közé. Az ember bőrének ez a része még sokkal érzékenyebb, mint az ujjak hegye. Mc. Pherson ma épp olyan folyékonyan olvas, mint bármely épszemű ember.

Nézetünk szerint Ripley-nek a nyelvvel való olvasás megfigyelésében bizonyos tévedés állapítható meg. Tapasztalatunk szerint az ajkak, még pedig az alsó ajkak a síkból kidomborodó jelelenségek, dombor betűképek felfogására alkalmasabb, mint a nyelv. Vannak kétségtelenül bizonyos jelelenségek, amelyeket az ajakszél finomsága sem tud felfogni, akkor a nyelv hegyét is igénybe szokták venni a vakok a tárgyak megérezkelése körül. Egyébként Burdet nem az egyedüli, aki ajakkal olvas, tudunk erre vonatkozólag egyéb példákat is felhozni.

A SZEM KIMÉLÉSE. Dr. Imre József egyetemi tanár április hó 4-én a rádióban a *szem kémélése* címen igen érdekes és tanulságos, okulásra szolgáló szakszerű előadást tartott.

VAKOK ÉNEKKARA A HUBAY JENŐ TÁRSASÁG HANGVERSENYÉN. A Hubay Jenő Társaság április hó 8-án a Hungária Szállóban tartott hangversenyén a vakok „Homeros“-énekkara is szerepelt. Az énekkar, mint a kritikából olvassuk, Hubay ritkán hallott kórusműveit adta elő Schnitzl Gusztáv igazgató vezényletével, a tőle megszokott biztossággal és finom hangszínezéssel.

ALMOS, ARPÁDHÁZI KIRÁLYI HERCEG VAKSÁGÁNAK MEGÁLLAPÍTÁSA. A székesfehérvári királysírok feltárása kapcsán Almos királyi herceg vakságának felderítése is megtörténik. Ugyanis a csontleletek nyomán a *Status Somaticus* elégséges támpontot nyújt az elszenvedett vaksági állapot felderítésére. A herceg csontvázának állagán, aki tudvalevőleg 16 évig élt megvakíttatása után, a *nervi optici* eltünése következtében olyan tünetek állottak be a két szemgödörben, amelyek még most is, többszáz év után föllelhetők a koponyán.

KITÜNTETETT SZEMÉSZTANÁR. Rötth András, az Állami Szemkórház osztályorvosa, jeles szemész és egyetemi magántanár, a herceg Esterházy Pál-féle jutalomdíj-

ban részesült. A nevezett fiatal tudós a szemoperációk speciális továbbfejlesztése terén mutatott fel komoly sikereket.

VAKOK TÖRVÉNYE. Érdekes és a vakok szociális ügyében nagyon megszívlelendő közleményt hozott a Nemzeti Ujság f. évi április 23-i száma, amelyet az alábbiakban közlünk: *Asquith* nevéhez fűződik az az emberséges törvény, amely még a háború előtt megmentette az angol vakokat a teljes elesettségtől: 50. életévétől kezdve mindkét szemükre vak, vagyontalan, keresőképtelen angolok járadékban részesültek. *Neville Chamberlain* a hatalmi politika közepette is hű maradt multjához, amelynek a legszebb tényei közé tartozik az öregek, özvegyek és árvák segélyezéséről szóló 1925. évi törvény előkészítése. A nagy külföldi viták „szünetjében” a konzervatív miniszterelnök keresztülvitte a vakok ügyét felkaroló javaslatát. Most áprilistól kezdve minden erre rászoruló angol állampolgár már 40. életévétől heti 12.50 P értékű járadékban részesül és ezen felül ugyanennyit kap felesége után még akkor is, ha ez nem vak. A „jó” munkájának értékét fokozza, hogy a járadékra szorultság elbírálásánál nem veszik figyelembe a vaknak bármely társadalombiztosító intézettől kapott jövedelmét.

ESKELUD DÁN ORVOS a származási azonosságot a szem szivárványhártyájának jellegzetességéből állapítja meg. Abból indul ki, hogy minden ember két szemének szivárványhártyája teljesen azonos mintájú. Ezzel szemben nincs két ember, akinek szivárványhártyája teljesen meg egyeznék egymással. Kísérletekkel bizonyította viszont azt, hogy a szülők és gyermekeik szivárványhártyájának mintái azonos jellegzetességet tüntetnek fel.

Egyesületünk kiadványai:

Bárczi Gusztáv dr.: Hallásébresztés — hallásnevelés.
(A Bárczi-módszer értelmezése, tanítási me-
nete, tanterve). Ára 2.— pengő.

**Urbantschitsch Viktor dr.: A siketnémákkal és a szer-
zett siketségben szenvedőkkel végzendő hal-
lászgyakorlatokról.** Magyarra fordította: Nemo.
Ára 3.— pengő.

Karl Kroiss dr.: Fülisiket — agyisiket. Ára 1.— P
Kórtörténelmi lapok a „családfák összeállításához“.
1 ív 10 fillér.

Megrendelhetők a kiadóhivatalban: Budapest, VIII, Festetics u. 3.

Nagy Péter: Olvasókönyv a siketnémák intézeteinek (iskoláinak)
IV. osztálya számára. Ára 1.— pengő.
Megrendelhető a szerzőnél, Felsőgödön.

Betűdoboz.

A betűvetésnek hasznos, játékos segédeszköze.

Tervezte és kiadta: SZENTGYÖRGYI GUSZTÁV,
a siketnémák váci kir. orsz. intézetének igazgatója.

Ára (számjegyekkel): 3.50 pengő.

Megrendelhető a kiadónál.

Tankönyvpótló jegyzetek:

Záborszky Árpád: Földrajz.	VI. o. számára.	Ára 60 fillér.
„ „ „	VII., VIII. o.	„ 70 „
Bartalos Sándor: Természetrájz.	VI. o.	„ 50 „
„ „ „	VII. o.	„ 60 „
„ „ Történelem.	VII. o.	„ 70 „
Szép József: Természettan.	VIII. o.	„ 70 „
Záborszky Árpád: Alkotmánytan:	VIII. o.	„ 60 „
Szép József: Képes Olvasókönyv.	Kicsinyeink számára.	
	52 időszerű olvasmány. Ára 3.— P.	

**Bartalos Sándor: Gyakorlati példák gyűjteménye a siket-
némák oktatásához.** Ára 60 fillér.

Kiadja a Siketnémákat Gyámolító Egyesület, Vácon.

Megrendelhető ugyanezen a címen.